

Avrupa Birliği

Resmi Gazetesi

L 330

Gayriresmî tercüme

Mevzuat

Cilt 64
20 Eylül 2021

İçindekiler

1 Yasama tasarrufları

TÜZÜKLER

Katılım Öncesi Yardım Aracını (IPA III) tesis eden 15 Eylül 2021 tarihli ve (AB) 2021/1529 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü.....1

Başlıkları açık renkli basılan tasarruflar, tarımsal konuların günlük yönetimi ile ilgili olan tasarruflardır ve genellikle sınırlı bir süre için geçerlidir.
Diğer tüm tasarrufların başlıkları kalın yazı tipiyle basılır ve önünde bir yıldız işareti bulunur.

I
(Yasama tasarrufları)

TÜZÜKLER

**Katılım Öncesi Yardım Aracını (IPA III) tesis eden
15 Eylül 2021 tarihli ve
(AB) 2021/1529 sayılı AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEY TÜZÜĞÜ**

AVRUPA PARLAMENTOSU VE AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ;

Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'yı ve bu Antlaşma'nın özellikle 212(2) maddesini göz önünde tutarak,

Avrupa Komisyonunun önerisini göz önünde tutarak,

Taslak yasama tasarrufunun ulusal parlamentolara gönderilmesini müteakip,

Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesinin görüşünü¹ göz önünde tutarak,

Bölgeler Komitesinin görüşünü² göz önünde tutarak,

Olağan yasama usulü³ uyarınca hareket ederek,

Aşağıdaki gerekçelerle:

- (1) (AB) 231/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'nün⁴ uygulanma süresi, 31 Aralık 2020 tarihinde sona ermiştir. Birlik'in dış eylem etkinliğinin sürdürülmesi amacıyla, 2021 ile 2027 dönemi için dış yardımın planlanması ve yürütülmesine yönelik bir çerçeve sürdürülmelidir.
- (2) Katılım öncesi yardım aracının amacı, yararlanıcıları gelecekteki Birlik üyeliğine hazırlamak ve katılım süreçlerini desteklemektir. Bu nedenle genişlemeyi desteklemek üzere 2021-2027 dönemi (IPA III) için I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelere yönelik katılım öncesi yardıma özel bir aracın bulunması son derece önemli olup bu aracın amaçları ve işleyişinin, temel hak ve ilkelere saygının yanı sıra insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün korunması ve geliştirilmesi de dâhil olmak üzere, Avrupa Birliği Antlaşması'nın (ABA) 21. maddesinde belirtilen Birlik'in dış eylemlerinin genel hedefleriyle tutarlı ve bunları tamamlayıcı nitelikte olması sağlanmalıdır. Bu araç aynı zamanda, (AB) 2021/947 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü⁵ kapsamında

¹ ABRG C 110, 22.3.2019, s. 156.

² ABRG C 86, 7.3.2019, s. 295.

³ 27 Mart 2019 tarihli Avrupa Parlamentosu tutumu (ABRG C 108, 26.3.2021, s. 409) ve ilk okumaya ilişkin 7 Eylül 2021 tarihli Konsey tutumu (henüz Resmi Gazete'de yayımlanmamıştır). 15 Eylül 2021 tarihli Avrupa Parlamentosu tutumu (henüz Resmi Gazete'de yayımlanmamıştır).

⁴ Katılım Öncesi Yardım Aracını (IPA II) tesis eden 11 Mart 2014 tarihli ve 231/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 77, 15.3.2014, s. 11).

⁵ (AB) 2017/1601 sayılı Tüzük'ü ve (AT, Euratom) 480/2009 sayılı Konsey Tüzüğü'nü yürürlükten kaldıran ve 466/2014/AB sayılı Kararı değiştiren ve yürürlükten kaldıran Komşuluk, Kalkınma ve Uluslararası İşbirliği Aracı –

tesis edilen Komşuluk, Kalkınma ve Uluslararası İşbirliği Aracı – Küresel Avrupa'yı (NDICI) tamamlayıcı olmalıdır.

- (3) ABA'nın 49. maddesi, insan onuruna saygı, özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü ve azınlıklara mensup kişilerin hakları da dâhil olmak üzere insan haklarına saygı değerlerine saygı duyan ve bu değerlerin teşvik edilmesi yönünde kararlı olan herhangi bir Avrupa Devletinin Birlik'e üyelik başvurusu yapabilmesini öngörür. Bu değerler, çoğulculuk, ayrımcılık yapmama, hoşgörünün, adalet, dayanışma ve kadın erkek eşitliğinin hâkim olduğu bir toplumda Üye Devletler için ortaktır.
- (4) Birlik'e katılmak için başvuran bir Avrupa Devleti, ancak Haziran 1993'te Kopenhag Zirvesinde belirlenen katılım kriterlerini ("Kopenhag kriterleri") tam olarak karşıladığının teyit edilmesi hâlinde ve Birlik'in yeni üyeyi entegre etme kapasitesine sahip olması şartıyla Birlik'e üye olabilir. Kopenhag kriterleri, demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıklara saygı gösterilmesi ve azınlıkların korunmasını güvence altına alan kurumların istikrarı, işleyen bir piyasa ekonomisinin varlığı ve ayrıca Birlik içindeki rekabet baskısı ve piyasa güçleriyle başa çıkma kabiliyeti ile siyasi, ekonomik ve parasal birlik amaçlarına ulaşılması da dâhil olmak üzere, yalnızca haklar değil, aynı zamanda Antlaşmalar kapsamındaki yükümlülükleri de üstlenebilme yeteneği ile ilgilidir.
- (5) Birlik'in genişleme politikası, Avrupa'da barış, güvenlik, istikrar ve refaha stratejik bir yatırımdır ve Birlik'in küresel sorunları ele almak için daha iyi konumlanmasına olanak tanır. Ayrıca, yararlanıcıların kademeli olarak dönüşümünü sağlamakla birlikte Birlik'in ve AB üyesi olmak isteyen devletlerin karşılıklı yararına daha fazla ekonomik ve ticari imkân sağlar. Birlik'e üyelik perspektifi, olumlu demokratik, siyasi, ekonomik ve toplumsal değişimi içeren güçlü bir dönüştürücü etkiye sahiptir.
- (6) Genişleme süreci, yerleşik kriterler ile adil ve katı bir koşulluluk üzerine inşa edilmiştir. Her yararlanıcı kendi içinde değerlendirilir. Kaydedilen ilerlemenin değerlendirilmesi ve eksikliklerin tespit edilmesiyle, gerekli olan kapsamlı reformları gerçekleştirmeleri için I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin teşvik edilmesi ve rehberlik sağlanması amaçlanmaktadır. Genişleme perspektifinin gerçekleşebilmesi için, "öncelikli temel ilkeler"e sıkı bir bağlılık büyük önem taşır. "Öncelikli temel ilkeler" yaklaşımı, hukukun üstünlüğü ve temel hakları, katılım sürecinin diğer iki önemli alanıyla ilişkilendirir: ekonomik yönetim – ekonomik kalkınma ve geliştirilmiş rekabet gücüne daha fazla odaklanması – ve demokratik kurumların ve kamu yönetimi reformunun güçlendirilmesi. Üç temel ilkenin her biri, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerdeki reform süreçleri için çok önemlidir ve halkın temel endişelerini ele alır. Katılıma yönelik ilerleme, her başvuru sahibinin Birlik'in değerlerine saygı duymasına ve siyasi, kurumsal, yasal, idari ve ekonomik sistemlerini Birlik'in kuralları, standartları, politikaları ve uygulamalarıyla uyumlu hale getirmek için gerekli reformları üstlenme ve uygulama kapasitesine bağlıdır.
- (7) İyi komşuluk ilişkileri ve bölgesel işbirliği, genişleme sürecinin temel unsurlarıdır ve bir bütün olarak Birlik'in güvenliği ve istikrarı için kritik öneme sahiptir. İkili uyuşmazlıkların kesin, kapsayıcı ve bağlayıcı çözümü de ayrıca önemlidir.

- (8) Avrupa'nın temel değerlerine sahip çıkılması ve bunlara bağlı kalınması bir seçimdir ve Birlik üyeliğini hedefleyen tüm ortaklar için esastır. Buna paralel olarak ortaklar, kural ve değerlere dayalı bir küresel düzeni desteklemeli ve halklarının çıkarları için gerekli reformları aktif bir şekilde takip etmenin yanı sıra Avrupa değerlerini sahiplenmeli ve bunlara tamamen bağlı olmalıdır. Bu, özellikle kısıtlayıcı tedbirler ve dezenformasyon ve diğer hibrit tehditlerle mücadele gibi temel ortak çıkarların tehlikede olduğu konularda, Birlik'in ortak dış ve güvenlik politikasıyla aşamalı olarak uyum sağlanmasını içerir.
- (9) Komisyon, "Batı Balkanlar için güvenilir bir genişleme perspektifi ve Batı Balkanlar'ın AB ile ilişkilerinin güçlendirilmesi" başlıklı 6 Şubat 2018 tarihli bilgilendirmesinde, Batı Balkanlar'a yönelik katı, performans dayalı Birlik üyeliği perspektifini vurgulamıştır. 5 Şubat 2020 tarihinde Komisyon, Konsey tarafından onaylanan "Katılım sürecinin geliştirilmesi – Batı Balkanlar için güvenilir bir AB perspektifi" başlıklı bilgilendirmesinde katılım süreci için gözden geçirilmiş bir metodoloji sunmuştur. Komisyon ayrıca, Batı Balkanlar'ın Kovid-19 krizinden sonraki uzun vadede toparlanması için bir ekonomik plan ve yatırım planı da ortaya koymuştur.
- (10) Birlik ve Üye Devletler, 17 Mayıs 2018 tarihli Sofya Bildirisi ve 6 Mayıs 2020 tarihli Zagreb Bildirisi'nde, Batı Balkanlar'ın Avrupa perspektifine açık desteklerini ve bölgenin siyasi, ekonomik ve sosyal dönüşümünü desteklemeye yönelik her düzeydeki katılımlarını yeniden teyit etmişlerdir. Zagreb Bildirisi'nde Birlik ve Üye Devletler, özellikle Kovid-19 krizi bağlamında Batı Balkan ortaklarıyla olan güçlü dayanışmalarını yinelemişlerdir.
- (11) Avrupa Birliği Zirvesi, Arnavutluk Cumhuriyeti, İzlanda, Karadağ, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Sırbistan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'ne aday ülke statüsü vermiştir. Bu durum, Batı Balkanlar ile ilişkilerin ortak çerçevesi olmaya devam eden İstikrar ve Ortaklık Süreci temelinde, Batı Balkanlar'ın Avrupa perspektifini doğrulamaktadır. Statüye ilişkin tutumlara veya Avrupa Birliği Zirvesi veya Konsey tarafından gelecekte alınacak herhangi bir karara halel gelmeksizin, aday ülke statüsü verilmeyen, söz konusu Avrupa perspektifinden yararlananlar, yalnızca bu Tüzük'ün amaçları doğrultusunda potansiyel aday olarak değerlendirilebilir. Mart 2015'te İzlanda Hükümeti, İzlanda'nın üyelik başvurusunu resmen geri çekmeden, Birlik'ten İzlanda'yı artık aday ülke olarak değerlendirmemesini istemiştir.
- (12) Ayrıca yardım, Birlik tarafından I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerle akdedilen sözleşmelere uygun olarak sağlanmalıdır. Bu Tüzük kapsamındaki yardım, esas olarak, demokratik kurumları ve hukukun üstünlüğünü güçlendirmek için I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelere yardım etmeye, yargı ve kamu idaresinde reform yapmaya, azınlıklara mensup kişiler de dâhil olmak üzere temel haklara saygı göstermeye ve kırılgan durumdaki kişiler, çocuklar veya engelliler dâhil olmak üzere cinsiyet eşitliğini, hoşgörüyü, sosyal içermeyi ve ayrımcılık yapmamayı teşvik etmeye odaklanmalıdır. Ayrıca bu yardım, Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon tarafından 17 Kasım 2017 tarihinde resmen ilan edilen ve imzalanan Avrupa Sosyal Haklar Sütununda belirtilen temel ilke ve haklar ile uyumlu bir sosyal piyasa ekonomisinin gelişimini desteklemelidir⁶. Ayrımcılığın veya sosyal dışlanmanın herhangi bir biçimine katkıda bulunan eylemleri desteklememelidir.

⁶ ABRG C 428, 13.12.2017, s. 10.

- (13) İyi komşuluk ilişkileri ve bölgesel işbirliği genişleme sürecinin temel unsurları olduğundan yardım, Birlik makro-bölgesel stratejilerinin uygulanması da dâhil olmak üzere, bölgesel, makro-bölgesel ve sınır ötesi işbirliğini ve bölgesel kalkınmayı ilerletmek için I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin çabalarına verilen desteği de sürdürmelidir. Bu programlar, yardımın Birlik'te ve I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerdeki görünürlüğünün artmasına daha fazla katkıda bulunmalıdır. Bu Tüzük kapsamındaki yardım ayrıca, yararlanıcıların ekonomik ve sosyal kalkınmasını ve ekonomik yönetişimini geliştirmeli, gümrük işbirliği de dâhil olmak üzere Birlik tek pazarı ile ekonomik entegrasyonu gözetmeli, bölgesel kalkınma ve uyum politikalarının, tarım ve kırsal kalkınma politikalarının, iş gücü hareketliliği dâhil sosyal politikaların ve istihdam politikalarının uygulanması, dijital ekonominin ve toplumun geliştirilmesi dâhil olmak üzere akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir büyüme gündemini destekleyen açık ve adil ticareti teşvik etmeli ve 2018'in önemli girişimi olan Batı Balkanlar için Dijital Gündem bağlamında da araştırma ve yeniliği artırmalıdır.
- (14) IPA III kapsamındaki eylemler, arabuluculuk çabaları, güven artırıcı tedbirler ile adaleti, gerçeğe ulaşılmasını, tazminatları ve tekrarlanmama güvencelerini teşvik eden süreçler yoluyla uzlaşmayı, barış inşasını ve çatışmanın önlenmesini desteklemelidir.
- (15) Bu Tüzük kapsamındaki yardım, sağlık güvenliğinin ve halk sağlığı acil durumlarına karşı hazırlıklı olunmasının güçlendirilmesinin yanı sıra, bölgenin ekonomik toparlanmasını hızlandırmak için kaynakları harekete geçirerek, diğer Birlik araçları ile uyumlu şekilde, Kovid-19 salgınının yarattığı büyük ekonomik şoku ele almak ve ağır sosyoekonomik etkisini azaltmak için kullanılmalıdır.
- (16) Genç profesyoneller de dâhil olmak üzere gençler için daha fazla fırsat yaratılmasına özel önem verilmeli ve bu tür fırsatların I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin sosyoekonomik gelişimine katkıda bulunması sağlanmalıdır. Bu Tüzük kapsamındaki yardım aynı zamanda beyin göçü ile mücadeleyi de amaçlamalıdır.
- (17) Birlik'in, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerdeki reformların ilerlemesini IPA III kapsamında sağlanan finansman aracılığıyla destekleme çabaları, Birlik tarafından olduğu kadar söz konusu yararlanıcı ülkeler tarafından da iyi bir şekilde duyurulmalıdır. Bu bağlamda Birlik, IPA III kapsamındaki finansmanın görünürlüğünü sağlamak için iletişim ve kampanya çabalarını artırmalıdır.
- (18) Birlik, Üye Devletlerin deneyimlerinden faydalananarak, I. Ekte yer alan yararlanıcıların yararına katılıma yönelik geçiş destek sağlamalıdır. Bu tür bir işbirliği, özellikle Üye Devletlerin kendi reform süreçleri sırasında edindikleri deneyimlerin paylaşımına odaklanmalıdır.
- (19) Yargı bağımsızlığı, yolsuzluk, kara para aklama ve organize suçla mücadele de dâhil olmak üzere hukukun üstünlüğünün yanı sıra şeffaflığın, her düzeyde iyi yönetişimin güçlendirilmesi ve kamu alımları, rekabet ve Devlet yardımı alanları dâhil olmak üzere kamu idare reformu hâlâ geçerli başlıca zorluklar arasındadır ve yararlanıcıların Birlik'e yakınlaşmaları ve Birlik üyeliğinin yükümlülüklerini tam olarak üstlenmeye hazırlanmaları açısından büyük önem arz eder. Söz konusu alanlarda sürdürülen reformların uzun vadeli olması ve ilerleme kayıtlarının tutulması ihtiyacı göz önüne

alındığında, bu Tüzük kapsamındaki mali yardım ile bu konular mümkün olan en kısa sürede ele alınmalıdır.

- (20) Katılımcı demokrasi ilkesine uygun olarak Komisyon, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerde parlamento kapasitelerinin, parlamento denetiminin, demokratik usullerin ve adil temsilin güçlendirilmesini teşvik etmelidir.
- (21) Birlik ile I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler arasında güvenlik hususunda stratejik ve operasyonel işbirliğinin geliştirilmesi, güvenlik, organize suç ve terörizm tehditlerinin etkili ve etkin bir şekilde ele alınması bakımından çok önemlidir.
- (22) Sınır ve göç yönetimi kapasitelerinin daha da sağlamlaştırılması, uluslararası korumaya erişimin sağlanması, ilgili bilgilerin paylaşılması, sınır kontrolünün ve düzensiz göçle mücadele çabalarının güçlendirilmesi, zorla yerinden olmanın ele alınması ve insan ticareti ile insan kaçakçılığına karşı mücadele edilmesi dâhil olmak üzere uluslararası ve bölgesel düzeyde göç konusunda işbirliği, Birlik ve I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler arasındaki işbirliğinin önemli bir veçhesidir.
- (23) I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin iletişim kapasiteleri, bir yandan dezenformasyonun ele alınması diğer yandan da Birlik değerlerine ve potansiyel Birlik üyeliğinin yararları ve yükümlülüklerine yönelik kamuoyu desteğinin ve algısının temin edilmesi amacıyla güçlendirilmelidir.
- (24) Birlik'in sağlıklı bir gezegene ve daha bağlantılı bir dünyaya geçişte öncülük etmesi gereklidir. 11 Aralık 2019 tarihli Komisyon bilgilendirmesinde belirtildiği üzere, Avrupa Yeşil Mutabakatı, bu küresel hedefe ulaşmak için yenilenmiş bir taahhüt ve yeni bir stratejik çerçeve sunmaktadır. Birlik, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeleri sürdürülebilir bir yolda kendisine katılmaları için harekete geçirmek amacıyla nüfuzunu, uzmanlığını ve mali yardımını kullanmalıdır. Bu sebeple bu Tüzük, çevrenin korunmasını güçlendirerek, iklim değişikliğinin hafifletilmesine ve iklim değişikliğine karşı direncin artırılmasına katkıda bulunarak ve düşük karbon ekonomisine geçişi hızlandırarak yeşil gündemi teşvik etmelidir.
- (25) I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin, sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliği gibi küresel zorlukları ele almak ve Birlik'in bu konuları ele almaya yönelik çabalarına uyum sağlamak için daha iyi hazırlanmaları gerekmektedir. Birlik'in, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi⁷ ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında kabul edilen Paris Anlaşması'nın uygulanması yönündeki taahhütleri uyarınca iklim değişikliğiyle mücadelenin önemini yansıtan IPA III, iklim ve biyo-çeşitlilik hedefleri arasındaki mevcut örtüşmeleri dikkate almanın yanı sıra iklim eyleminin Birlik politikalarında ana akımlaştırılmasına ve Birlik bütçe harcamalarının %30'unun iklim hedeflerini desteklemesi genel hedefine ulaşılmasına ve 2024'te bütçenin %7.5'inin, 2026 ve 2027'de %10'unun biyo-çeşitlilik harcamalarını yansıtmaya istegine katkıda bulunmalıdır. IPA III kapsamındaki eylemlerin, iklim hedefleri bakımından, IPA III mali paket toplamının %18'ine katkıda bulunması beklenmekte, bu oranının 2027'ye kadar %20'ye yükseltilmesi hedeflenmektedir. IPA III'ün hazırlanması ve uygulanması sırasında ilgili eylemler belirlenmektedir ve ilgili değerlendirme ve gözden geçirme süreçlerinde IPA III'ün genel katkısı dikkate alınmalıdır.

⁷ ABRG L 282, 19.10.2016, s. 4.

- (26) IPA III kapsamındaki eylemler, Birlik'in ve Üye Devletlerin tam anlamıyla bağlı olduğu ve I. Ekte yer alan tüm yararlanıcı ülkelerin onayladığı, Eylül 2015'te evrensel bir gündem olarak kabul edilen Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin uygulanmasını desteklemelidir. Söz konusu hedeflere ulaşmak için, iklimin ana hedeflerden biri olduğu eylemlere ek olarak, IPA III kapsamındaki eylemler, mümkün olduğunda, çevrenin korunması ve sınır ötesi kirlilikle mücadeleye özellikle dikkat ederek, çevresel sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği hedeflerini tüm sektörlerde ana akımlaştırmalı ve kamu alımlarında sürdürülebilirlik kriterlerinin desteklenmesi de dâhil olmak üzere, ulusal ve yerel stratejilerde yeşil büyümeyi gözetmelidir. IPA III kapsamındaki eylemler, "zarar verme" ilkesiyle tutarlı olmalı ve özellikle Batı Balkanlar ve Türkiye'deki yatırımların sürdürülebilirliğini sağlamak için mümkün olduğu ölçüde Birlik sınıflandırmasına uygun olmalıdır.
- (27) Bu Tüzük, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi ilkeleri doğrultusunda uygulanmalı ve AB Toplumsal Cinsiyet Eylem Planlarına ve kadın, barış ve güvenlik hakkında 10 Aralık 2018 tarihli Konsey sonuçları da dâhil olmak üzere, ilgili Konsey sonuçları ile uluslararası sözleşmelere uygun olarak kadınların ve kız çocuklarının haklarını korumaya ve geliştirmeye çalışmalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi ve Birlik dış eyleminde kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi ile AB Toplumsal Cinsiyet Eylem Planlarında belirtilen asgari performans standartlarına ulaşmak için çabaların artırılması, Birlik ve I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler arasındaki işbirliğinde toplumsal cinsiyete duyarlı ve dönüştürücü bir yaklaşıma yol açmalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, bu Tüzük'ün uygulandığı süre zarfında yansıtılmalı ve ana akımlaştırılmalıdır.
- (28) Bu Tüzük, bütçe disiplini, bütçe konularında işbirliği ve sağlam mali yönetim ile yeni öz kaynakların oluşturulmasına yönelik yol haritası da dâhil olmak üzere yeni öz kaynaklar hakkında Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği Konseyi ve Avrupa Komisyonu arasında yapılan 16 Aralık 2020 tarihli Kurumlar arası Anlaşma'nın⁸ 18. bendi kapsamında, IPA III süresinin tamamı boyunca Avrupa Parlamentosu ve Konsey için yıllık bütçe işlemleri sırasında temel referans tutarını teşkil edecek olan bir mali paketi ortaya koyar.
- (29) Komisyon ve Üye Devletler, yardımlarının, özellikle yerel düzey de dâhil olmak üzere yardım döngüsünün farklı aşamalarında düzenli istişareler ve sık bilgi alışverişi yoluyla uygun, uyumlu, tutarlı ve tamamlayıcı olmasını temin etmelidir. Düzenli istişareler yoluyla da olmak üzere, diğer donörlerle daha iyi bir koordinasyon ve tamamlayıcılığın sağlanması için gerekli adımlar da atılmalıdır. Komisyon, sivil toplum kuruluşları ile yerel ve bölgesel otoriteler de dâhil olmak üzere I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerdeki ilgili paydaşların, programların tasarımı ve uygulanması ve ilgili izleme süreçleri sırasında anlamlı bir rol oynamalarını sağlayabilmek amacıyla uygun şekilde, kendilerine danışılmasını ve ilgili bilgilere zamanında erişimlerini sağlamalıdır. Kamu kurumları eliyle yürütülen programlarda ve Birlik yardımlarının doğrudan yararlanıcısı sıfatıyla sivil toplumun rolü güçlendirilmelidir. Benzer şekilde, Birlik yardımları insan hakları savunucularına da destek vermelidir.
- (30) Bu Tüzük kapsamında desteklenen ilgili politika alanlarındaki hedeflere ulaşmayı amaçlayan eylemlerin öncelikleri, 2021-2027 dönemi için Birlik çok yıllık mali çerçevesi

⁸ ABRG L 433I, 22.12.2020, s. 28.

süresi için Komisyon tarafından oluşturulan bir programlama çerçevesi ile belirlenmelidir (“IPA programlama çerçevesi”). IPA programlama çerçevesi, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerle ortaklık içinde, genel politika çerçevesi ve ilkeleri ile bu Tüzük’te belirtilen genel ve özel hedeflere uygun şekilde oluşturulmalı ve ilgili ulusal stratejiler dikkate alınmalıdır. IPA programlama çerçevesi, yardım yoluyla desteklenecek alanları, iklimle ilgili harcamaların tahminini de içerecek şekilde, her bir destek alanına ayrılan gösterge tahsisat ile birlikte belirlenmelidir.

- (31) I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin çabalarını, Birlik’e üyelik amacıyla siyasi, ekonomik ve hukuk sistemlerinde reform yapmaları yönünde ilerletmek, Birlik’in ve söz konusu yararlanıcı ülkelerin ortak çıkarıdır. Yardım, I. Ekte yer alan tüm yararlanıcı ülkelerde ilerleme sağlayacak şekilde hem performansa dayalı bir yaklaşıma hem de adil paylaşım ilkesine dayanmalıdır. Yardım, bu Tüzük’ün amaçlarını yerine getirmek için gereken ilave çabalar dikkate alınarak hedef odaklı olmalı ve yararlanıcı ülkelerin kendilerine özgü durumlarına göre ayarlanmalıdır. I. Ekte yer alan yararlanıcıların ihtiyaçları ve kapasiteleri, diğer yararlanıcılara kıyasla orantısız derecede düşük düzeyde bir yardımdan kaçınmak için adil paylaşım ilkesine göre dikkate alınmalıdır. Bu Tüzük kapsamındaki yardımlar, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin performanslarına, özellikle hukukun üstünlüğü ve temel haklar, demokratik kurumlar ve kamu yönetimi reformu, ekonomik kalkınma ve rekabetçilik alanlarında olmak üzere reformların uygulanmasına yönelik taahhütleri ve kaydettikleri ilerlemeye göre kapsam ve yoğunluk bakımından farklılaştırılmalıdır.
- (32) İlgili göstergelerin, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülke tarafından “öncelikli temel ilkeler” yaklaşımının kapsadığı alanlarda kayda değer bir gerileme kaydedilmesine veya uzun süre ilerleme kaydedilmediğine işaret etmesi halinde, Konseyin, Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma’nın (ABİA) 215. maddesi uyarınca bir veya birden çok üçüncü ülke ile ekonomik ve mali ilişkilerin kısmen ya da tamamen kesilmesine veya azaltılmasına ilişkin olarak alınan bir kararı müteakip kısıtlayıcı tedbirler kabul etme yetkilerine hâlel gelmeksizin ve (AB, Euratom) 2018/1046 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü⁹ (“Mali Tüzük”) uyarınca Komisyonun ödemeleri veya finansman anlaşmalarının uygulanmasını askıya alma yetkisine hâlel gelmeksizin, yardımın kapsamı ve yoğunluğu bu duruma uygun olarak ayarlanmalıdır. Yararlanıcı ülkelerin, Birleşmiş Milletler Şartı ve uluslararası hukuk ilkelerini gözetmelerine gereken önem gösterilmelidir.
- (33) Komisyon, IPA programlama çerçevesinin uygulanmasını, performansa dayalı yaklaşımın ve adil paylaşım ilkesinin nasıl uygulandığını açıklayacak şekilde her yıl değerlendirmelidir. Söz konusu değerlendirme, I. Ekte yer alan her bir yararlanıcı ülke ve her bir hedef için finansman seviyesinin mevcut durumunu da içermelidir. Ayrıca, bu Tüzük ile tesis edilen komitenin Komisyona yardımcı olmak için yeterli bilgiye sahip olmasına olanak sağlamalıdır.
- (34) Komisyon, Birlik bütçesinin uygulanmasında etkili bir hesap verebilirlik ve şeffaflık sağlamak ve bu Tüzük’ün hedeflerine ulaşılmasına yönelik ilerlemenin etkili bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak için açık izleme ve değerlendirme mekanizmalarının

⁹ (AB, Euratom) 966/2012 sayılı Tüzük’ü yürürlükten kaldıran ve (AB) 1296/2013, (AB) 1301/2013, (AB) 1303/2013, (AB) 1304/2013, (AB) 1309/2013, (AB) 1316/2013, (AB) 223/2014, (AB) 283/2014 sayılı Tüzükleri ve 541/2014/AB sayılı Karar’ı değiştiren, Birlik’in genel bütçesi için belirlenen mali kuralları hakkında 18 Temmuz 2018 tarihli ve (AB, Euratom) 2018/1046 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 193, 30.7.2018, s.1).

mevcut olmasını temin etmelidir. Mümkün ve uygun hallerde, Birlik eyleminin sonuçları, IPA III'ün özelliklerine ve hedeflerine uyarlanmış olan önceden belirlenmiş, şeffaf, ülkeye özgü ve ölçülebilir göstergeler esas alınarak izlenmeli ve değerlendirilmelidir.

- (35) Katılım öncesi fonlarının, Komisyon tarafından doğrudan yönetiminden, yararlanıcı ülkeler tarafından dolaylı yönetimine geçişi, iyi yönetim ilkeleri göz önünde bulundurulmak suretiyle kademeli olarak, yararlanıcı ülkelerin her birinin kapasitesine uygun şekilde gerçekleştirilmelidir. Komisyon, Birlik'in mali çıkarlarının korunmasını sağlayacak uygun denetim tedbirlerini almalı ve gerektiğinde, bu geçişi tersine çevirebilmelidir. Yardım kapsamında, katılım öncesi süreçte faydalı olduğu kanıtlanan yapı ve araçlar kullanılmaya devam edilmelidir.
- (36) Birlik, dış eyleminin etkisini en üst düzeye çıkarmak için mevcut kaynakları en verimli şekilde kullanmaya çalışmalıdır. Bu verimlilik, ilgili olduğunda, makro-finansal yardımla uyumluluk ve tamamlayıcılığın sağlanması da dâhil olmak üzere, Birlik'in dış finansman araçlarıyla uyumluluk, tutarlılık ve tamamlayıcı olmasının sağlanmasının yanı sıra (AB) 2021/695 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü ile tesis edilen Araştırma ve Yenilik Çerçeve Programı olan Ufuk Avrupa¹⁰, (AB) 2021/817 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü ile tesis edilen Erasmus+¹¹, (AB) 2021/818 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü ile tesis edilen Yaratıcı Avrupa Programı¹², (AB) 2021/1056 (AB) sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü ile tesis edilen Avrupa Yeşil Mutabakatı, Adil Geçiş Fonu¹³ ve (AB) 2021/1153 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü ile tesis edilen Avrupa'yı Birleştirme Aracı¹⁴ gibi Birlik'in diğer politika ve programları ile sinerji yaratarak gerçekleştirilmelidir.
- (37) Ortak bir hedefe ulaşmak için birleşik müdahalelerin etkisini en üst düzeye çıkarmak amacıyla IPA III, katkılar aynı maliyetleri karşılamadığı sürece diğer programlar kapsamındaki eylemlere katkıda bulunabilmelidir.
- (38) IPA III kapsamındaki birlik finansmanı, (AB) 2021/817 sayılı Tüzük uyarınca uygulanması gereken, Erasmus+'nın uluslararası boyutu kapsamındaki eylemleri finanse etmek için kullanılmalıdır.
- (39) Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından ABİA'nın 322. maddesi temelinde kabul edilen yatay mali kurallar bu Tüzük'e uygulanır. Söz konusu kurallar Mali Tüzük'te belirtilir ve özellikle hibeler, ödüller, satın alma ve dolaylı yönetim yoluyla bütçenin oluşturulması ve uygulanmasına ilişkin usulü belirlenir ve mali aktörlerin sorumluluklarının denetimini düzenler. ABİA'nın 322. maddesi temelinde kabul edilen kurallar, Birlik bütçesinin korunması için genel bir koşulluluk rejimini de içermektedir.

¹⁰ (AB) 1290/2013 ve (AB) 1291/2013 sayılı Tüzükleri yürürlükten kaldıran, Ufuk Avrupa - Araştırma ve Yenilik Çerçeve Programı'nı tesis eden ve programın katılım ve yayılım kurallarını belirleyen 28 Nisan 2021 tarihli ve (AB) 2021/695 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 170, 12.5.2021, s.1).

¹¹ (AB) 1288/2013 sayılı Tüzük'ü yürürlükten kaldıran ve eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanlarındaki Birlik programı olan Erasmus+ Programı'nı tesis eden 20 Mayıs 2021 tarihli ve (AB) 2021/817 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 189, 28.5.2021, s.1).

¹² (AB) 1295/2013 sayılı Tüzük'ü yürürlükten kaldıran ve Yaratıcı Avrupa Programı'nı (2021 to 2027) tesis eden 20 Mayıs 2021 tarihli ve (AB) 2021/818 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 189, 28.5.2021, s. 34).

¹³ Adil Geçiş Fonu'nu oluşturan 24 Haziran 2021 tarihli ve (AB) 2021/1056 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 231, 30.6.2021, s. 1).

¹⁴ (AB) 1316/2013 ve (AB) 283/2014 sayılı Tüzükleri yürürlükten kaldıran ve Avrupa'yı Birleştirme Aracı'nı tesis eden 7 Temmuz 2021 tarihli ve (AB) 2021/1153 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 249, 14.7.2021, s. 38).

- (40) Demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğüne saygı, Mali Tüzük'te atıfta bulunulan sağlam mali yönetim ve etkili Birlik finansmanı için elzem olduğundan, I. Ekte yer alan bir yararlanıcı ülke tarafından demokrasi, insan hakları veya hukukun üstünlüğünün bozulması durumunda yardım askıya alınabilir.
- (41) Bu Tüzük kapsamındaki finansman türleri ve uygulama yöntemleri, bunların, özellikle kontrollerin maliyetlerini, idari yükleri ve beklenen uyumsuzluk riskini dikkate alarak, eylemlerin belirli hedeflerine ulaşma ve sonuç verme kabiliyetleri temelinde seçilmelidir. Bu seçim, toplu tutarların, sabit oranların ve birim maliyetlerin kullanılmasının yanı sıra Mali Tüzük'ün 125(1) maddesinde atıfta bulunulan maliyetlerle bağlantılı olmayan finansmanın değerlendirilmesini içermelidir.
- (42) Birlik, dış eyleminin uygulanması için ortak kuralları uygulamaya devam etmelidir. Dış eylemin finansmanında Birlik araçlarının uygulanmasına ilişkin kurallar ve usuller, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'te belirtilmiştir. Sınır ötesi işbirliği, tarım ve kırsal kalkınma politika alanları başta olmak üzere spesifik durumları ele almak amacıyla ilave ayrıntılı hükümler ortaya konmalıdır.
- (43) Dış eylemler sıklıkla, Birlik ortaklarının gelişen ihtiyaçlarına ve insan hakları, demokrasi ve iyi yönetim, güvenlik ve istikrar, iklim değişikliği ve çevre, düzensiz göç ve zorla yerinden olma ve bunların temel nedenleri gibi küresel zorluklara sürekli ve hızlı bir şekilde uyum sağlanmasını gerektiren oldukça değişken bir ortamda uygulanır. Öngörülebilirlik ilkesi ile yeni ihtiyaçlara hızlı tepki verme gerekliliğinin uyumlaştırılması, sonuç itibarıyla, programların finansal olarak uygulanmasının uyarlanması anlamına gelir. Birlik bütçesinin yıllık olarak belirlenmesi ilkesine riayet ederken, Birlik'in öngörülemeyen ihtiyaçlara yanıt verme kabiliyetini artırmak amacıyla bu Tüzük, bu Tüzük'te belirtilen amaç ve hedeflere bağlı kalarak, Mali Tüzük kapsamında diğer politikalar için, yani taahhüt edilen fonların devri ve yeniden taahhütleri için izin verilen esnekliği muhafaza etmelidir. Bu durum, Birlik fonlarının hem Birlik vatandaşları hem de I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler açısından etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayacak ve böylece Birlik'in dış eylem müdahaleleri için mevcut Birlik fonlarını en üst düzeye çıkaracaktır.
- (44) (AB) 2021/947 sayılı Tüzük ile tesis edilen ve bir öndeki fonu temel alan yeni Avrupa Sürdürülebilir Kalkınma Fonu Artı (EFSD+), I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelere yapılanlar da dâhil olmak üzere, dünya çapında hibeler, bütçe garantileri ve diğer mali araçlar şeklinde finansman kapasitesi sağlayan entegre bir mali paket oluşturmalıdır. Bu Tüzük kapsamında yürütülen Batı Balkanları kapsayan EFSD+ operasyonlarının yönetimi, Batı Balkanlar Yatırım Çerçevesi (WBIF) tarafından sağlanmalıdır. WBIF'nin yönlendirme komitesi, I. Ekte yer alan yararlanıcı Batı Balkan ülkelerini, Avrupa Batı Balkanlar Ortak Fonu'na katkıda bulunanları, ilgili mali kurumları ve uygun olduğu şekilde ilgili bölgesel kuruluşları içerir. Batı Balkanları kapsayan EFSD+ operasyonları özel stratejik kurulu, kapsayıcı olmaya devam etmelidir.
- (45) (AB) 2021/947 sayılı Tüzük ile tesis edilen Dış Eylem Garantisi, EFSD+ operasyonlarını desteklemektedir ve IPA III, makro-financeal yardım kredilerinden kaynaklanan karşılıklar ve yükümlülükler de dâhil olmak üzere, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin yararına olan operasyonlarla ilgili olarak karşılık ayırma ihtiyaçlarına katkıda bulunmalıdır.

- (46) Sınır ötesi işbirliği programlarının, (AB) 2021/1059 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'nde¹⁵ ve dış eylem programlarında tesis edilen çerçeve ile tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak önem taşımaktadır. Bu Tüzük'te özel ortak finansman hükümleri oluşturulmalıdır.
- (47) Bu Tüzük'te atıfta bulunulan yıllık veya çok yıllık eylem planları ve tedbirler, Mali Tüzük kapsamındaki çalışma programlarını içerir. Yıllık veya çok yıllık eylem planları, tek bir belgede gruplandırılmış bir dizi tedbirden oluşur.
- (48) Birlik'in mali çıkarları; Mali Tüzük, (AB, Euratom) 883/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü¹⁶ ve (AT, Euratom) 2988/95¹⁷, (Euratom, AT) 2185/96¹⁸ ve (AB) 2017/1939¹⁹ sayılı Konsey Tüzükleri uyarınca, dolandırıcılık dâhil usulsüzlüklerin önlenmesi, tespiti, düzeltilmesi ve soruşturulmasına; kaybedilen, yanlış ödenen veya yanlış kullanılan fonların geri alınmasına ve uygun olduğu hallerde idari cezaların uygulanmasına ilişkin tedbirler dâhil olmak üzere orantılı tedbirlerle korunur. Özellikle, (Euratom, AT) 2185/96 ve (AB, Euratom) 883/2013 sayılı Tüzükler uyarınca, Avrupa Dolandırıcılıkla Mücadele Bürosu (OLAF), Birlik'in mali çıkarlarını etkileyen bir dolandırıcılık, yolsuzluk veya yasa dışı herhangi bir faaliyet olup olmadığını belirlemek amacıyla yerinde incelemeler ve teftişler de dâhil olmak üzere idari soruşturma yürütme yetkisine sahiptir. (AB) 2017/1939 sayılı Tüzük uyarınca Avrupa Savcılık Ofisi (EPPO), (AB) 2017/1371 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi'nde²⁰ öngörüldüğü şekilde Birlik'in mali çıkarlarını etkileyen suçları soruşturma ve kovuşturma yetkisine sahiptir. Mali Tüzük uyarınca, Birlik fonlarını alan herhangi bir kişi veya kuruluş, Birlik'in mali çıkarlarının korunmasında tam olarak işbirliği yapar, Komisyona, OLAF'a, Avrupa Sayıştayına ve (AB) 2017/1939 Tüzük uyarınca güçlendirilmiş işbirliğine katılan Üye Devletlerle ilgili olarak EPPO'ya gerekli hakları ve erişimi sağlar ve Birlik fonlarının uygulanmasına dâhil olan tüm üçüncü tarafların muadil hakları vermesini temin eder. I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler ayrıca, birincil idari veya adli bulguya konu olan dolandırıcılık dâhil usulsüzlükleri gecikmeksizin Komisyona bildirmeli ve Komisyonu, idari ve adli kovuşturmanın seyrini hakkında bilgilendirmelidir. Bu raporlama, Üye Devletlerdeki iyi uygulamalara uyum amacıyla, Komisyon tarafından oluşturulan Usulsüzlük Yönetim Sistemi kullanılarak elektronik yollarla yapılmalıdır.
- (49) Bu Tüzük kapsamındaki yardım şeffaf, hesap verebilir ve politikadan arındırılmış bir

¹⁵ Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ve dış finansman araçları tarafından desteklenen Avrupa bölgesel işbirliği hedefi (Interreg) için özel hükümlere ilişkin 24 Haziran 2021 tarihli ve (AB) 2021/1059 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 231, 30.6.2021, s. 94).

¹⁶ (AT) 1073/1999 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'nü ve (Euratom) 1074/1999 sayılı Konsey Tüzüğü'nü yürürlükten kaldıran, Avrupa Dolandırıcılıkla Mücadele Bürosu (OLAF) tarafından yürütülen soruşturmalara ilişkin 11 Eylül 2013 tarihli ve (AB, Euratom) 883/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 248, 18.9.2013, s.1).

¹⁷ Avrupa Topluluklarının mali çıkarlarının korunmasına ilişkin 18 Aralık 1995 tarihli ve (AT, Euratom) 2988/95 sayılı Konsey Tüzüğü (ATRG L 312, 23.12.1995, s. 1).

¹⁸ Avrupa Topluluklarının mali çıkarlarının dolandırıcılığa ve diğer usulsüzlüklere karşı korunması için Komisyon tarafından yürütülen yerinde kontroller ve teftişler hakkında 11 Kasım 1996 tarihli ve (Euratom, AT) 2185/96 sayılı Konsey Tüzüğü (ATRG L 292, 15.11.1996, s. 2).

¹⁹ Avrupa Savcılık Ofisinin ("EPPO") kurulmasına ilişkin güçlendirilmiş işbirliğini uygulayan 12 Ekim 2017 tarihli ve (AB) 2017/1939 sayılı Konsey Tüzüğü (ABRG L 283, 31.10.2017, s. 1).

²⁰ Birlik'in mali çıkarlarına yönelik dolandırıcılık suçu ile ceza hukuku yoluyla mücadeleye ilişkin 5 Temmuz 2017 tarihli ve (AB) 2017/1371 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (ABRG L 198, 28.7.2017, s. 29).

şekilde uygulanmalıdır. Komisyon, yerel düzeyde de dâhil olmak üzere bunu yakından izlemelidir.

- (50) İletişim, demokratik tartışmayı teşvik eder, Birlik finansmanı üzerindeki kurumsal kontrolü ve denetimi güçlendirir ve Birlik'in güvenilirliğini artırmaya katkıda bulunur. Birlik ve Birlik finansmanının yararlanıcıları, Birlik eylemlerinin görünürlüğünü artırmalıdır ve Birlik desteğinin katma değerini yeterince anlatmalıdır. Bu bağlamda, Mali Tüzük uyarınca, Birlik fonlarını alanlarla akdedilen sözleşmeler, uygun görünürlüğü sağlamaya yönelik yükümlülükler içermelidir ve Komisyon, bu yükümlülükler karşılanmadığında uygun şekilde ve zamanında hareket etmelidir.
- (51) Genişleme politikası çerçevesindeki herhangi bir değişikliği veya I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerdeki önemli gelişmelerin dikkate alınması amacıyla ABİA'nın 290. maddesi uyarınca tasarruf kabul etme yetkisi, I. ve II. Eklerde yer alan yardım için tematik öncelikleri uyarlaması ve güncellemesi ile yardıma ilişkin belirli özel hedefleri ve tematik öncelikleri belirlemek suretiyle bu Tüzük'ü tamamlamak üzere yetki devrine dayanan tasarruflar kabul etmesi için Komisyona devredilmelidir. Komisyonun, hazırlık çalışmaları sırasında uzman düzeyinde de dâhil olmak üzere uygun istişareleri gerçekleştirmesi ve bu istişarelerin 13 Nisan 2016 tarihli Daha İyi Kanun Yapma hakkında Kurumlar Arası Anlaşma'da²¹ belirtilen ilkelere uygun olarak yürütülmesi özellikle önemlidir. Özellikle, Avrupa Parlamentosu ve Konsey, yetki devrine dayanan tasarrufların hazırlanmasına eşit katılımın sağlanması amacıyla tüm belgeleri Üye Devletlerin uzmanlarıyla aynı anda alır ve Avrupa Parlamentosu ve Konsey uzmanları, yetki devrine dayanan tasarrufların hazırlanmasında görev alan Komisyon uzman gruplarının toplantılarına sistematik olarak erişim sağlar.
- (52) Özellikle I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerle dolaylı yönetime yönelik belirli koşullar ve yapılar ile kırsal kalkınma yardımının uygulanması bakımından Bu Tüzük'ün, uygulanmasında yeknesak koşulların sağlanması amacıyla Komisyona uygulama yetkileri verilmelidir. Bu yetkiler, (AB) 182/2011 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü²² uyarınca kullanılmalıdır. Bu Tüzük'ün uygulanması için yeknesak koşullar belirlenirken, geçmiş dönemdeki katılım öncesi yardımın yönetimi ve uygulanmasından alınan dersler dikkate alınmalıdır. Gelişmelerin gerekli kılması halinde söz konusu yeknesak koşullarda değişiklik yapılmalıdır.
- (53) Bu Tüzük kapsamında oluşturulan komite, (AT) 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü²³ ve (AB) 231/ 2014 sayılı Tüzük kapsamındaki hukuki tasarruflar ve taahhütler ile (AT) 389/2006 sayılı Konsey Tüzüğü'nün²⁴ 3. maddesinin uygulanması için de yetkili olmalıdır.
- (54) Bu Tüzük'ün hedeflerinin Üye Devletler tarafından yeterli ölçüde gerçekleştirilemeyecek ancak Birlik düzeyinde daha iyi gerçekleştirilebilecek olması

²¹ ABRG L 123, 12.5.2016, s. 1.

²² Uygulama yetkilerinin Komisyon tarafından kullanımının üye devletlerce kontrolüne yönelik mekanizmalara ilişkin kuralları ve genel ilkeleri belirleyen 16 Şubat 2011 tarihli ve (AB) 182/2011 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 55, 28.2.2011, s. 13).

²³ Katılım Öncesi Yardım Aracını (IPA) tesis eden 17 Temmuz 2006 tarihli ve (AT) 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü (ABRG L 210, 31.7.2006, s. 82).

²⁴ Avrupa Yeniden Yapılanma Ajansı hakkında (AT) 2667/2000 sayılı Konsey Tüzüğü'nü değiştiren ve Kıbrıs Türk toplumunun ekonomik kalkınmasını teşvik etmek için bir mali destek aracı oluşturan 27 Şubat 2006 tarihli ve (AT) 389/2006 sayılı Konsey Tüzüğü (ABRG L 65, 7.3.2006, s. 5).

halinde Birlik, ABA'nın 5. maddesinde belirtilen katmanlı yetki ilkesi uyarınca tedbirler kabul edebilir. Bu maddede belirtilen orantılılık ilkesi uyarınca bu Tüzük, söz konusu hedefleri gerçekleştirmek için gerekli olanın ötesine geçmez.

- (55) İlgili politika alanının desteklenmesinde sürekliliğin sağlanması ve uygulamanın, 2021-2027 çok yıllık mali çerçeve döneminin başlangıcından itibaren başlamasının sağlanması amacıyla bu Tüzük derhal yürürlüğe girmeli ve 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren geriye dönük olarak geçerli olmalıdır,

İŞBU TÜZÜK'Ü KABUL ETMİŞTİR:

BÖLÜM I

Genel hükümler

Madde 1

Konu

Bu Tüzük, 2021-2027 çok yıllık mali çerçeve dönemi ("2021-2027 MFF") için Katılım Öncesi Yardım Aracını ("IPA III") tesis eder.

IPA III'ün hedeflerini, 2021-2027 dönemi bütçesini, Birlik yardımının biçimlerini ve bu yardımın sağlanmasına ilişkin kuralları ortaya koyar.

Madde 2

Tanım

Bu Tüzük'ün amaçları doğrultusunda, "sınır ötesi işbirliği" aşağıdakiler arasındaki işbirliğidir:

- (a) (AB) 2021/1059 sayılı Tüzük'ün 3(1) maddesinin (b) bendinde atıfta bulunulan şekilde, bu Tüzük'ün I. Ekinde yer alan Üye Devletler ve yararlanıcı ülkeler;
- (b) bu Tüzük'ün I. Ekinde yer alan iki veya daha fazla yararlanıcı ülke veya
- (c) bu Tüzük'ün I. Ekinde yer alan yararlanıcı ülkeler ve (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün I. Ekinde yer alan ülkeler ve bölgeler.

Madde 3

IPA III'ün Hedefleri

1. IPA III'ün genel hedefi, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeleri, gelecekte Birlik'e üyelik amacı doğrultusunda, Birlik değerlerine uymaları ve kademeli olarak Birlik kurallarına, standartlarına, politikalarına ve uygulamalarına ("müktesebat") uyum sağlamaları amacıyla gerekli siyasi, kurumsal, hukuki, idari, sosyal ve ekonomik reformları kabul etmeleri ve uygulamaları konusunda desteklemek ve böylece karşılıklı istikrar, güvenlik, barış ve refaha katkıda bulunmaktır.

2. IPA III'ün özel hedefleri şunlardır:

- (a) bağımsız yargının, güvenliğin güçlendirilmesinin ve yolsuzluk ile organize suçlarla mücadelenin, uluslararası hukuka uygunluğun, basın özgürlüğü ve akademik özgürlüğün ve sivil toplum için elverişli bir ortam oluşturulmasının teşvik edilmesi dâhil olmak üzere, hukukun üstünlüğünü, demokrasiyi, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmek; ayrımcılık yapmamayı ve hoşgörüyü teşvik etmek; azınlık mensuplarının haklarına saygı gösterilmesini ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesini sağlamak ve sınır yönetimi, düzensiz göçle mücadele ve zorla yerinden olmayı ele alma dâhil olmak üzere göç yönetimini iyileştirmek;
- (b) kamu idaresinin etkililiğini güçlendirmek ve kamu alımı ve devlet desteği alanları da dâhil olmak üzere her düzeyde şeffaflığı, yapısal reformları ve iyi yönetişimi desteklemek;
- (c) I. Ekte yer alan yararlanıcıların kurallarını, standartlarını, politikalarını ve uygulamalarını Birlik'tekilerle uyumlu olacak biçimde şekillendirmek ve bölgesel işbirliğini, uzlaşmayı ve iyi komşuluk ilişkilerini ve insandan insana temasları ve stratejik iletişimi güçlendirmek;
- (d) Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) ile tarım ve kırsal kalkınmaya odaklanarak yatırımı ve özel sektör gelişimini desteklemek ve kaliteli eğitim ve istihdam politikaları yoluyla da dâhil olmak üzere gençlere özel önem vermek suretiyle ekonomik ve sosyal kalkınmayı ve uyumu güçlendirmek;
- (e) çevrenin korunmasını güçlendirmek, iklim değişikliğine karşı direnci artırmak, düşük karbon ekonomisine geçişi hızlandırmak, dijital ekonomiyi ve toplumu geliştirmek ve sürdürülebilir bağlantısallığı tüm boyutlarıyla güçlendirmek;
- (f) ulus ötesi ve bölgeler arası işbirliği de dâhil olmak üzere kara ve deniz sınırlarında bölgesel uyumu ve sınır ötesi işbirliğini desteklemek.

3. Özel hedeflere uygun olarak, yardım, uygun olduğu şekilde, aşağıdaki tematik önceliklere yönelik olabilir:

- (a) hukukun üstünlüğünü güvence altına almak için gerekli olan kurumların düzgün işleyişini erken bir aşamadan itibaren sağlamak ve teşvik etmek ve demokratik kurumları daha da güçlendirmek;
- (b) göç sorunlarının, bölgesel ve uluslararası düzeylerde ele alınmasına yönelik olarak kapasiteyi güçlendirmek;
- (c) Birlik'e üyelik kriterlerini yerine getirmek için gerekli reformlar hakkında kamunun bilgilendirilmesi de dâhil olmak üzere stratejik iletişim kapasitelerini artırmak;
- (d) iyi yönetişimi geliştirmek ve kamu yönetimini kamu yönetimi ilkeleri doğrultusunda yeniden düzenlemek;
- (e) mali ve ekonomik yönetişimi güçlendirmek;
- (f) iyi komşuluk ilişkilerini, bölgesel istikrarı ve karşılıklı işbirliğini bütün veçheleriyle güçlendirmek;
- (g) Birlik ve ortaklarının, çatışmayı önleme, barışı inşa etme ve kriz öncesi ve

- sonrası ihtiyaçları ele alma kapasitesini güçlendirmek;
- (h) sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerini, bağımsızlığını ve çoğulculuğunu güçlendirmek;
- (i) yararlanıcı ülkelerin kurallarının, standartlarının, politikalarının ve uygulamalarının Birlik'tekilerle uyumlu hale getirilmesini teşvik etmek;
- (j) toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesini teşvik etmek;
- (k) eğitime, öğretime ve hayat boyu öğrenmeye erişimi ve bunların kalitesini her düzeyde güçlendirmek ve kültür sektörüne, yaratıcı sektörler ve spora destek sağlamak;
- (l) kaliteli istihdamı ve iş gücü piyasasına erişimi teşvik etmek;
- (m) sosyal korumayı ve içermeyi teşvik etmek ve yoksullukla mücadele etmek;
- (n) akıllı, sürdürülebilir, kapsayıcı ve güvenli ulaşımı teşvik etmek, ana ağ altyapılarındaki darboğazları gidermek ve enerji güvenliğini ve çeşitliliğini artırmak;
- (o) özellikle KOBİ'ler olmak üzere işletmelerin rekabetçiliğini ve özel sektör ortamını iyileştirmek;
- (p) dijital teknolojilere ve hizmetlere erişimi iyileştirmek ve araştırmayı, teknolojik gelişmeyi ve yeniliği güçlendirmek;
- (q) gıda ve su temininin güvencesi ve güvenliğine katkıda bulunmak;
- (r) çevreyi korumak ve çevre kalitesini iyileştirmek;
- (s) sağlık, tarım ve gıda güvenliği alanlarında nükleer enerjinin barışçıl kullanımında I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerle işbirliği yapmak;
- (t) tarım-gıda ve balıkçılık sektörlerinin rekabet baskısı ve piyasa güçleri ile baş edebilme kabiliyetini artırmak.
4. İyi komşuluk ilişkilerinin teşvik edilmesi, Birlik entegrasyonunun geliştirilmesi ve sosyoekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi amacıyla, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler arasında sınır ötesi işbirliğine yönelik yardım, uygun olduğu şekilde, aşağıdaki tematik önceliklere yönelik olabilir:
- (a) Sınırlar arasında istihdamı, iş gücü hareketliliğini ve sosyal ve kültürel içermeyi teşvik etmek;
- (b) çevreyi korumak ve iklim değişikliğine uyumu, iklim değişikliğinin azaltımını ve risk önleme ve yönetimini teşvik etmek;
- (c) sürdürülebilir ulaşımı teşvik etmek ve kamu altyapılarını iyileştirmek;
- (d) dijital ekonomiyi ve toplumu teşvik etmek;
- (e) turizmi teşvik etmek ve kültür mirası ile doğal mirası korumak ve tanıtmak;
- (f) gençliğe, spora, eğitime ve becerilere yatırım yapmak;
- (g) yerel ve bölgesel yönetimi teşvik etmek;
- (h) uzlaşmayı ve geçiş dönemi adaletini geliştirmek amacıyla sınır ötesi girişimleri teşvik etmek;
- (i) rekabetçiliği, iş ortamını ve KOBİ'lerin gelişmesi ile ticaret ve yatırımı iyileştirmek;
- (j) araştırma, teknolojik gelişme, yenilik ve dijital teknolojileri güçlendirmek.
5. I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin ihtiyaç ve kapasitelerine uygun olarak yardım sağlanmasına ilişkin tematik öncelikler, II. Ekte daha detaylı olarak belirtilmiştir. I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler arasında sınır ötesi işbirliğine ilişkin tematik öncelikler, III. Ekte daha detaylı olarak belirtilmiştir. Bu tematik önceliklerin her biri, birden fazla özel hedefin gerçekleştirilmesine katkıda bulunabilir.

6. Komisyon, IPA programlama çerçevesinin kabul edilmesi öncesinde, bu maddenin 3. paragrafının (a) ila (m) bentlerinde ve (r) bendinde ve 4. paragrafının (a) ila (j) bentlerinde atıfta bulunulan hususlarla ilgili yardıma ilişkin belirli özel hedefleri ve tematik öncelikleri belirlemek suretiyle bu Tüzük'e ilavede bulunmak üzere, 14 ve 15. maddeler uyarınca yetki devrine dayanan bir tasarrufu kabul etme yetkisine sahiptir.

Madde 4

Bütçe

1. 2021-2027 döneminde IPA III'ün uygulanması için ayrılan mali paket, cari fiyatlarla 14.162.000.000 EUR'dur.
2. Bu maddenin 1. paragrafında atıfta bulunulan miktar, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 24. maddesi uyarınca kurumsal bilgi teknolojisi sistemleri dâhil olmak üzere hazırlık, izleme, kontrol, denetim ve değerlendirme faaliyetleri gibi IPA III'ün uygulanmasına yönelik destek tedbirlerini finanse etmek üzere kullanılabilir.

Madde 5

Programlar arası hükümler

1. Bu Tüzük'ün uygulanmasında, Birlik dış eyleminin diğer alanları ve diğer ilgili Birlik politikaları ve programları ile tutarlılık, sinerjiler ve tamamlayıcılık ile kalkınmaya yönelik politika uyumluluğu sağlanır.
2. Bu Tüzük'te atıfta bulunulması hâlinde, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük, bu Tüzük kapsamında uygulanan faaliyetler bakımından geçerli olur.
3. IPA III, (AB) 2021/817 sayılı Tüzük uyarınca uygulanan ve yönetilen eylemlere fon katkısında bulunur. (AB) 2021/817 sayılı Tüzük, bu fonların kullanımı için geçerlidir. Bu amaçla, IPA III'ün katkısı, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 13(6) maddesinde atıfta bulunulan ve bu Tüzük'te belirtilen usullere uygun olarak kabul edilen tek programlama belgesine dâhil edilir. Bu programlama belgesi, (AB) 2021/817 sayılı Tüzük kapsamında tesis edilen eylemlere tahsis edilecek gösterge niteliğinde bir asgari tutarı içerir.
4. Bu Tüzük kapsamındaki yardım, özel hedefleri ve destek kapsamı (AB) 2021/1058 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'nde²⁵ belirtilen Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ve Uyum Fonu, (AB) 2021/1057 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü ile tesis edilen Avrupa Sosyal Fonu Artı²⁶ ve (AB) 1305/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü ile (AB) 1307/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'nü yürürlükten kaldıran ve Üye Devletler tarafından Ortak tarım politikası (CAP Stratejik Planları) kapsamında hazırlanacak ve Avrupa Tarımsal Garanti Fonu (EAGF) ile Avrupa Kırsal Kalkınma Tarım Fonu (EAFRD) tarafından finanse

²⁵ Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ve Uyum Fonu hakkında 24 Haziran 2021 tarihli ve (AB) 2021/1058 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 231, 30.6.2021, s. 60).

²⁶ (AB) 1296/2013 sayılı Tüzük'ü yürürlükten kaldıran ve Avrupa Sosyal Fonu Artı (ESF+) tesis eden 24 Haziran 2021 tarihli ve (AB) 2021/1057 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (ABRG L 231, 30.6.2021, s. 21).

edilecek stratejik planlar için desteğe ilişkin kuralları tesis eden bir Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü ile tesis edilecek Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım Fonu kapsamında öngörülen eylem türleri için sağlanabilir.

5. Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, I Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler ile bir veya daha fazla Üye Devlet arasında sınır ötesi işbirliği için tesis edilen programlara veya tedbirlere katkıda bulunur. Komisyon, bu Tüzük'ün 17(3) maddesi uyarınca bu programları ve tedbirleri kabul eder. (AB) 2021/1059 sayılı Tüzük'ün 10(3) maddesinde atıfta bulunulduğu üzere, sınır ötesi işbirliğine tahsis edilen IPA III fonlarından ("IPA III-CBC") sağlanan katkı miktarı, bu madde uyarınca belirlenir. IPA III-CBC programları, (AB) 2021/1059 sayılı Tüzük uyarınca yönetilir.
6. IPA III, gerektiğinde, makro-bölgesel stratejileri veya deniz havzası stratejilerini dikkate alarak, (AB) 2021/1059 sayılı Tüzük kapsamında tesis edilen ve uygulanan, bu Tüzük'ün I.Ekinde yer alan yararlanıcı ülkelerin katıldığı ulus ötesi ve bölgeler arası işbirliği programlarına veya tedbirlerine katkıda bulunabilir.

NDICI tarafından bir ulus ötesi ve bölgeler arası işbirliği programı veya tedbirinin de desteklendiği durumlarda ön finansman, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 22(5) maddesi uyarınca ödenir.

7. Uygun olduğu durumlarda, katkıların aynı maliyetleri karşılamaması koşuluyla, diğer Birlik programları, bu Tüzük kapsamında 9. madde uyarınca tesis edilen eylemlere katkıda bulunabilir. Bu Tüzük, katkıların aynı maliyetleri karşılamaması koşuluyla, diğer Birlik programları kapsamında tesis edilen tedbirlere de katkıda bulunabilir. Bu gibi durumlarda, söz konusu eylemleri kapsayan iş programı, hangi kurallar dizisinin uygulanabilir olduğunu belirler.
8. Birlik finansmanının uyumluluğunu ve etkililiğini sağlamak veya bölgesel işbirliğini geliştirmek amacıyla Komisyon, uygulanacak plan veya tedbirin küresel, bölgesel veya sınır ötesi nitelikte olması şartıyla, usulüne uygun olarak gerekçelendirildiğinde, 9(1) maddesinde atıfta bulunulan eylem planlarının ve tedbirlerin uygunluğunun, 3(1) maddesi uyarınca finansmana uygun olmayacak ülkeler, topraklar veya bölgeleri kapsayacak şekilde genişletilmesine karar verebilir.

BÖLÜM II

Stratejik Planlama

Madde 6

Politika çerçevesi ve genel ilkeler

1. Avrupa Konseyi ve Konsey tarafından tanımlanan genişleme politikası çerçevesi, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerle yasal olarak bağlayıcı bir ilişki kuran anlaşmaların yanı sıra Avrupa Parlamentosu ilke kararları, Komisyonun bilgilendirmeleri ve Komisyonun ve Birlik Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisinin ortak bilgilendirmeleri bu Tüzük'ün uygulanması için genel politika çerçevesini oluşturur. Komisyon, bu Tüzük kapsamındaki yardım ile genişleme politikası çerçevesi arasında uyumluluğu sağlar.
2. 3(2) maddesinde atıfta bulunulan belirli hedeflere yönelik IPA III kapsamındaki programlar ve eylemler; ortak faydalar yaratan ve birden çok hedefi tutarlı bir şekilde

karşıl原因an entegre eylemleri teşvik etmek amacıyla iklim değışikliği, çevrenin korunması, insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi yatay öncelikleri ana akımlaştırır. Gerektiğinde, programlar ve eylemler, barışçıl ve kapsayıcı toplumların geliştirilmesinin yanı sıra yoksulluğun azaltılması hedefleri de dâhil olmak üzere, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları arasındaki bağlantıları ele alır.

3. Komisyon, Üye Devletlerle irtibat halinde, yardım hacmi ve tahsisine ilişkin bilgilerin web tabanlı veri tabanları aracılığıyla erişilebilir kılınması da dâhil olmak üzere, yardımın sunumunda şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılmasına yönelik Birlik taahhütlerinin uygulanmasına katkıda bulunur ve verilerin karşılaştırılabilir olmasını ve kolayca erişilebilir, paylaşılabilir ve yayımlanabilir olmasını sağlar.
4. Komisyon ve Üye Devletler, uyumluluğun sağlanmasında işbirliği yapar ve dış yardım alanında operasyonel koordinasyonun güçlendirilmesine yönelik yerleşik ilkelere uygun olarak bu Tüzük kapsamındaki yardım ile Birlik, Üye Devletler ve Avrupa Yatırım Bankası Grubu tarafından sağlanan diğer yardımlar arasındaki mükerrerliği önlemek amacıyla Üye Devletlerle yerel düzeyde koordinasyonun artırılması ve kalkınmanın etkililiğine ilişkin uluslararası ilkeler başta olmak üzere politika ve usullerin uyumlaştırılması yolu da dâhil çaba gösterir. Söz konusu koordinasyon, düzenli ve zamanında istişareleri, yardım döngüsünün farklı aşamalarında sık sık bilgi alışverişinde bulunulmasını içerir ve yerel düzey de dâhil olmak üzere yardımın koordinasyonunu amaçlayan kapsayıcı toplantıları içerir ve Birlik'in ve Üye Devletlerin programlama süreçlerinde önemli bir adım teşkil eder.
5. Komisyon, Gerektiğinde kapsayıcı ortaklık ilkesi doğrultusunda, sivil toplum kuruluşları ile yerel ve bölgesel yönetimler de dâhil olmak üzere I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerdeki ilgili paydaşların, programların tasarımı ve uygulanması ile ilgili izleme süreçleri sırasında anlamlı bir rol oynamalarına izin vermek için uygun şekilde kendilerine danışılmasını ve ilgili bilgilere zamanında erişimlerini sağlar. Komisyon, ilgili paydaşlar arasında koordinasyonu teşvik eder.

Gerektiğinde yardımın doğrudan yararlanıcıları olarak kapasiteleri de dâhil olmak üzere sivil toplum kuruluşlarının kapasiteleri güçlendirilir.

6. Komisyon, Üye Devletlerle irtibat halinde, uluslararası kuruluşlar ve finans kurumları gibi çok taraflı ve bölgesel kurum/kuruluşlar ve ajanslar ile Birlik dışı bağışçılarla koordinasyonu ve tamamlayıcılığı sağlamak için gerekli adımları atar.

BÖLÜM III

Uygulama

Madde 7

IPA programlama çerçevesi

1. Bu Tüzük kapsamındaki yardım, 3(2) maddesinde atıfta bulunulan özel hedeflerin ve 3(3) maddesinde atıfta bulunulan ve ayrıca II ve III. Eklerde belirtilen tematik önceliklerin yerine getirilmesine yönelik bir IPA programlama çerçevesine dayanır. Komisyon, 2021-2027 MFF süresince IPA programlama çerçevesini tesis eder.
2. Avrupa Parlamentosu ve Konsey, 2021-2027 MFF sınırları dâhilinde yıllık ödeneklere

izin verir.

3. IPA programlama çerçevesi, 6. maddede belirtilen politika çerçevesi ve genel ilkelere uygun olarak geliştirilir ve ilgili ulusal stratejiler ve sektör politikaları gerektiği gibi dikkate alınır.
4. IPA programlama çerçevesi, farklı özel hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunan yardımların birleştirilmesi imkânına hâle gelmeksizin, 3(2) maddesinde atıfta bulunulan özel hedeflere uygun olarak tematik alanlar için Birlik fonlarının, gerektiğinde, yıllara göre ayrılmış gösterge niteliğinde tahsislerini içerir.
5. IPA programlama çerçevesi, 3(2) maddesinde atıfta bulunulan özel hedeflere ulaşılması konusunda kaydedilen ilerlemenin değerlendirilmesine yönelik göstergeler içerir. Bu göstergeler, IV. Ekte atıfta bulunulan temel performans göstergeleri ile tutarlıdır.
6. Komisyon, 6. maddede atıfta bulunulan politika çerçevesinin gelişimi ışığında ve bu maddenin 5. paragrafında atıfta bulunulan göstergeler temelinde, IPA programlama çerçevesinin uygulanmasına ilişkin yıllık bir değerlendirme yapar. Bu değerlendirme, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler için taahhüt edilen ve planlanan tahsislerin mevcut durumunu ve 8. maddede atıfta bulunulan performansa dayalı yaklaşım ile adil paylaşım ilkesinin nasıl uygulandığını da içerir. Komisyon, bu değerlendirmeyi 17. maddede atıfta bulunulan komiteye sunar.
7. 6. paragrafta atıfta bulunulan yıllık değerlendirme temelinde Komisyon, gerektiğinde, IPA programlama çerçevesinin revize edilmesini önerebilir. Ayrıca Komisyon, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 42. maddesinde atıfta bulunulan ara değerlendirmenin ardından, IPA programlama çerçevesini gözden geçirebilir ve gerektiğinde revize edebilir. IPA programlama çerçevesinin revizyonu, 8. paragrafta atıfta bulunulan usule uygun olarak yapılır.
8. Komisyon, 9. paragrafta hâle gelmeksizin, bir uygulama tasarrufu aracılığıyla IPA programlama çerçevesini kabul eder. Söz konusu uygulama tasarrufu, 17(3) maddesinde atıfta bulunulan inceleme usulüne uygun olarak kabul edilir.
9. Komisyon, 17(3) maddesi uyarınca Üye Devletlerle sınır ötesi işbirliğine yönelik programlama çerçevesini kabul eder.

Madde 8

Yararlanıcılara yardım, performans değerlendirmesi ve adil paylaşım ilkesi

1. Bu Tüzük kapsamındaki yardım, 2, 3 ve 4. paragraflarda belirtildiği üzere hem performansa dayalı bir yaklaşıma hem de adil paylaşım ilkesine dayanır.
2. Yardım, I. Ekte yer alan tüm yararlanıcı ülkeler bakımından ilerleme sağlanmasını amaçlar ve bu Tüzük'ün hedeflerinin yerine getirilmesi için gereken ilave çabalar dikkate alınarak yardımla, yararlanıcı ülkelerin özel durumlarını hedef alınır ve bunlar uyarınca ayarlama yapılır. Yardımın, diğer yararlanıcı ülkelere kıyasla orantısız şekilde düşük düzeyde olmaması amacıyla, söz konusu yararlanıcı ülkelerin ihtiyaç ve kapasiteleri adil paylaşım ilkesi uyarınca değerlendirilir.

3. Yardımın kapsamı ve yoğunluğu, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin ihtiyaçlarının yanı sıra reformların uygulanması konusundaki taahhütleri ve kaydettikleri ilerleme başta olmak üzere performanslarına göre farklılık gösterir.
4. I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin performansları değerlendirilirken ve sağlanacak yardıma karar verilirken, hukukun üstünlüğü ve temel haklar, demokratik kurumlar ve kamu yönetimi reformu ile ekonomik kalkınma ve rekabet edebilirlik alanlarında gösterilen çabalara özel önem verilir.
5. 7(5) maddesinde atıfta bulunulan göstergelerle ölçüldüğü üzere, I. Ekte yer alan bir yararlanıcı ülke tarafından, bu maddenin 4. paragrafında atıfta bulunulan alanlarda kayda değer bir gerileme kaydedilmesi veya uzun süre ilerleme kaydedilmemesi durumunda, yardımın kapsamı ve yoğunluğu, fonların orantılı olarak azaltılması ve sivil topluma destek ile uygun olduğunda yerel makamlarla işbirliği de dâhil olmak üzere temel hakların, demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün iyileştirilmesine yönelik destekten taviz vermeyecek şekilde yeniden yönlendirilmesi suretiyle, 6. paragraf uyarınca uygun şekilde değiştirilir. Yeniden ilerleme kaydedilmesi hâlinde yardım, söz konusu çabaların daha fazla desteklenmesi amacıyla 6. Paragraf uyarınca uygun şekilde değiştirilir.
6. I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelere yapılacak yardıma, 9. maddede atıfta bulunulan tedbirler çerçevesinde karar verilir.

Madde 9

Tedbirlerin ve yöntemlerin uygulanması

1. Bu Tüzük kapsamındaki yardım, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün II. Başlığının III. Bölümünde atıfta bulunulan yıllık veya çok yıllık eylem planları ve tedbirler yoluyla, Mali Tüzük uyarınca, doğrudan yönetimde veya dolaylı yönetimle uygulanır. Komisyon, uygulama tasarrufları aracılığıyla eylem planları ve tedbirleri kabul eder. Söz konusu uygulama tasarrufları, 17(3) maddesinde atıfta bulunulan inceleme usulüne uygun olarak kabul edilir. (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün II. Başlığının III. Bölümü, bu Tüzük'ün 28(1) maddesi hariç olmak üzere bu Tüzük'e uygulanır.
2. Komisyon tarafından doğrudan yönetiminden, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler tarafından dolaylı yönetimine geçişi, iyi yönetim ilkeleri göz önünde bulundurulmak suretiyle kademeli olarak, yararlanıcı ülkelerin her birinin kapasitesine uygun şekilde gerçekleştirilmelidir. Komisyon gerektiğinde, Birlik'in mali çıkarlarının korunmasını sağlayacak uygun denetim tedbirlerini almalıdır. Komisyon, I. Ekte yer alan bir yararlanıcı ülkenin Mali Tüzük'te tesis edilen ilgili yükümlülükleri, ilkeleri, hedefleri ve kuralları yerine getirmemesi durumunda, bu geçişi tersine çevirebilir.
3. Avrupa Parlamentosu, ilgili arabuluculuk ve diyalog dâhil olmak üzere kapasite geliştirme ve seçim gözlemi gibi konularda kendi yardım programlarıyla ilgili olarak Komisyon ile düzenli görüş alışverişinde bulunabilir.
4. Bu Tüzük kapsamındaki eylem planları, en fazla yedi yıllık bir süre için kabul edilebilir.
5. Bütçe desteği, karşılıklı hesap verebilirliğe ve demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü konusunda ortak bağlılığa dayalı olup Mali Tüzük'ün 236. maddesi ve (AB)

2021/947 sayılı Tüzük'ün 27. maddesi uyarınca sağlanır. IPA III kapsamındaki eylemler, parlamento denetiminin, denetim kapasitelerinin geliştirilmesini ve şeffaflık ile halkın bilgiye erişiminin artırılmasını destekler.

Madde 10

Sınır ötesi işbirliği

1. Mali paketin en fazla %3'ü, ihtiyaçları ve öncelikleri doğrultusunda, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler ve Üye Devletler arasındaki sınır ötesi işbirliği programlarına, gösterge niteliğinde tahsis edilir.
2. Her öncelik düzeyindeki Birlik ortak finansman oranı, sınır ötesi işbirliği programının uygun harcamasının % 85'inden yüksek olmaz.
3. Üye Devletlerle sınır ötesi işbirliğine yönelik ön finansman düzeyi, (AB) 2021/1059 sayılı Tüzük'ün 51(3) maddesinde atıfta bulunulan yüzdeyi aşabilir ve programa yönelik ilk üç bütçe taahhüdünün %50'sine tekabül eder.
4. Sınır ötesi işbirliği programlarının (AB) 2021/1059 sayılı Tüzük'ün 12. maddesi uyarınca durdurulduğu durumlarda, durdurulan programa söz konusu Tüzük kapsamında verilen desteğin kullanılabilir miktarı, bu Tüzük kapsamında uygun olan diğer eylemleri finanse etmek için kullanılabilir.

BÖLÜM IV

Uygunluk

Madde 11

IPA III kapsamında finansman için uygunluk

Bu Tüzük kapsamında finanse edilen eylemler için ihale, hibe ve ödül verme usullerine katılım, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar ile aşağıdaki ülkelerin vatandaşı olan diğer tüm gerçek kişilere ve bu ülkelerde esasen yerleşik tüzel kişilere açıktır:

- (a) Üye Devletler, bu Tüzük'ün I. Ekinde yer alan yararlanıcı ülkeler, Avrupa Ekonomik Alanı Anlaşması'na taraf ülkeler ve (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün I. Eki kapsamındaki ülkeler ve
- (b) dış yardıma karşılıklı erişimin Komisyon tarafından sağlandığı ülkeler.

(b) bendinin amaçları doğrultusunda, bir ülkenin Birlik'teki ve bu Tüzük kapsamında uygun bulunan ülkelerdeki kurum/kuruluşlara eşit şartlarda uygunluk verdiği durumlarda, en az bir yıllık sınırlı süreyle karşılıklı erişim verilebilir. Komisyon, alan ülke veya ilgili ülkelere danıştıktan sonra karşılıklı erişime karar verir.

BÖLÜM V
EFSD+ ve bütçe garantileri

Madde 12
Mali araçlar ve dış eylemler için garanti

1. (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 31(7) maddesi uyarınca, bu Tüzük'ün I.Ekinde yer alan yararlanıcı ülkeler, Avrupa Sürdürülebilir Kalkınma Fonu Artı (EFSD+) ve Dış Eylem Garantisi (EAG) aracılığıyla destek almaya uygundur. EFSD+ ve EAG operasyonları, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün II. Başlığının IV. Bölümünde belirtildiği üzere, gerekli değişikliklerle, söz konusu maddenin özel hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bu Tüzük kapsamında finanse edilir.
2. Batı Balkanlar için EFSD+ operasyonlarının yönetiminde özel bir stratejik kurul ("stratejik kurul") Komisyona tavsiyede bulunur.
3. Stratejik kurul, EFSD+ kapsamında Batı Balkanlara yönelik yatırımların stratejik olarak yönlendirilmesi konusunda Komisyona tavsiyede bulunur ve bu yatırımların, söz konusu Tüzük'te belirtilen yol gösterici ilkeler, politika çerçevesi ve hedeflerle uyumlaştırılmasına katkıda bulunur.

Stratejik kurul, EFSD+ operasyonlarının desteklenmesi amacıyla, EAG'nin kullanılmasına ilişkin olarak Batı Balkanlara yönelik genel yatırım amaçlarının belirlenmesi konusunda Komisyonu destekler ve yatırım pencereleri için uygun ve çeşitlendirilmiş bir tematik kapsam olmasını izler.

4. Stratejik kurul, Komisyonun, tüm Üye Devletlerin ve Avrupa Yatırım Bankasının (AYB) temsilcilerinden oluşur

Avrupa Parlamentosu gözlemci statüsüne sahiptir. Stratejik kurula katılım, diğer ilgili paydaşlara açık olabilir. Herhangi bir yeni üye veya gözlemcinin dâhil edilmesine stratejik kurul karar verir.

Eş başkanlığa ilişkin özel düzenlemelere hâle gelmeksizin, stratejik kurula Komisyon başkanlık eder ve görüşler, mümkün ölçüde oy birliği ile kabul edilir.

Stratejik kurul toplantılarına katılım isteğe bağlıdır.

5. Stratejik kurulun ilk toplantısından önce Komisyon, stratejik kurulun onayına sunulmak üzere, temsilcilerin Batı Balkanlar Yatırım Çerçevesine katılımı, gözlemcilerin rolü ve eş başkanların atanmasına ilişkin kurallar da dâhil olmak üzere usul kuralları önerir.

Stratejik kurul toplantılarının tutanak ve gündemleri, onaylanmalarının ardından kamuya açıklanır.

6. Komisyon, Batı Balkanları kapsayan operasyonların uygulanmasına ilişkin olarak kaydedilen ilerleme hakkında her yıl stratejik kurula rapor verir.

BÖLÜM VI
İzleme, raporlama ve değerlendirme

Madde 13

Birlik'in mali çıkarlarının izlenmesi, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve korunması

1. İzleme ve raporlama ile ilgili olarak, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 41. maddesi, gerekli değişikliklerle, bu Tüzük'e uygulanır. (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 41(5) maddesinde atıfta bulunulan yıllık rapor ayrıca her bir araç için taahhütler ve ödemeler hakkında bilgi içerir (IPA, IPA II ve IPA III).
2. IPA III'ün, 3. maddede belirtilen özel hedeflere ulaşılması yönünde uygulanması ve bu yöndeki ilerlemenin izlenmesine ilişkin temel performans göstergeleri, bu Tüzük'ün IV. Ekinde listelenmiştir.
3. Üye Devletlerle sınır ötesi işbirliği bakımından (AB) 2021/1059 sayılı Tüzük'ün 34. maddesinde atıfta bulunulan göstergeler geçerlidir.
4. IPA III yardımının sonuç çerçevesinde, IV. Ekte yer alan göstergelere ek olarak, Birlik'in genişleme politikası hakkında yıllık Komisyon bilgilendirmesine eşlik eden raporlar ve Komisyonun ekonomik reform programlarına ilişkin değerlendirmeleri dikkate alınır.
5. Yıllık rapor, (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 41(5) ve (6) maddelerinde atıfta bulunulan unsurlara ek olarak bu Tüzük'ün 3. maddesinde atıfta bulunulan özel hedeflere yönelik taahhütlere ilişkin bilgileri içerir.
6. Ara dönem ve nihai değerlendirme ile ilgili olarak (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 42. maddesi gerekli değişiklikler yapılarak uygulanır.
7. Dolaylı yönetim kapsamında Birlik'in mali çıkarlarının korunmasına ilişkin Mali Tüzük'ün 129. maddesine ek olarak, bu Tüzük'ün I. Ekinde yer alan yararlanıcı ülkeler; dolandırıcılık da dâhil olmak üzere, birincil idari veya adli bulgunun konusu olan herhangi bir usulsüzlüğü gecikmeksizin Komisyona bildirir ve Komisyonu, bu tür usulsüzlüklerle ilgili herhangi bir idari ve adli işlemlerin gidişatı hakkında bilgilendirir. Söz konusu raporlama, Komisyon tarafından tesis edilen Usulsüzlük Yönetim Sistemi kullanılarak elektronik yollarla yapılır.

BÖLÜM VII
Nihai hükümler

Madde 14

Yetki devri

Komisyon, 15. madde uyarınca, II, III ve IV. Eklerde değişiklik yapılması amacıyla, yetki devrine dayanan tasarrufları ve 3(6) maddesinde atıfta bulunulduğu üzere, yardıma yönelik belirli özel hedefleri ve tematik öncelikleri belirlemek amacıyla bu Tüzük'e ilavede bulunmak üzere yetki devrine dayanan bir tasarrufu kabul etmeye yetkilidir.

*Madde 15***Yetki devrinin uygulaması**

1. Yetki devrine dayanan tasarrufları kabul etme yetkisi bu maddede belirtilen koşullar saklı kalmak kaydıyla Komisyona verilir.
2. 14. maddede atıfta bulunulan yetki devrine dayanan tasarrufları kabul etme yetkisi, bu Tüzük'ün geçerlilik süresi boyunca Komisyona verilir.
3. 14. maddede atıfta bulunulan yetki devri, Avrupa Parlamentosu veya Konsey tarafından her zaman geri alınabilir. Geri alma kararı, söz konusu kararda belirlenen yetki devrine son verir. Bu karar Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayımlanma tarihini takip eden gün veya kararda belirtilen sonraki bir tarihte geçerlilik kazanır. Karar, hâlihazırda yürürlükte bulunan yetki devrine dayanan tasarrufların geçerliliğini etkilemez.
4. Komisyon, yetki devrine dayanan bir tasarrufu kabul eder etmez, bunu eş zamanlı olarak Avrupa Parlamentosu ve Konseye bildirir.
5. 14. madde uyarınca kabul edilen yetki devrine dayanan bir tasarruf ancak, bu tasarrufun Avrupa Parlamentosu ve Konseye bildirilmesinden sonraki iki aylık bir süre içinde Avrupa Parlamentosu veya Konsey tarafından herhangi bir itirazda bulunulmaması halinde veya bu sürenin bitiminden önce, Avrupa Parlamentosu ve Konseyin, Komisyona itiraz etmeyeceklerini bildirmeleri halinde yürürlüğe girer. Bu süre, Avrupa Parlamentosu veya Konseyin inisiyatifiyle iki aya kadar uzatılabilir.

*Madde 16***Ek uygulama kurallarının benimsenmesi**

Özellikle katılıma hazırlık amacıyla oluşturulacak yapılar ve kırsal kalkınma yardımı ile ilgili olarak bu Tüzük'ün uygulanmasına yönelik yeknesak koşullar tesis eden özel kurallar, 17(3) maddesinde atıfta bulunulan inceleme usulüne uygun olarak Komisyon tarafından kabul edilir.

*Madde 17***Komite usulü**

1. Katılım Öncesi Yardım Aracına yönelik bir komite ("IPA III komitesi") Komisyona, yardımcı olur. Söz konusu komite, (AB) 182/2011 sayılı Tüzük çerçevesinde bir komitedir.
2. IPA III komitesi, 7(6) ve 13(5) maddeleri uyarınca Komisyon tarafından yapılan yıllık değerlendirme ışığında, 3. maddede atıfta bulunulan hedeflerin yerine getirilmesinde Komisyona yardımcı olur.
3. Bu paragrafa atıfta bulunulan hallerde, (AB) 182/2011 sayılı Tüzük'ün 5. maddesi uygulanır.
4. IPA III komitesi iç tüzüğü, (AB) 182/2011 sayılı Tüzük'ün 3. maddesi uyarınca, taslak

uygulama tasarruflarını incelemeleri ve görüşlerini ifade edebilmelerini teminen komite üyelerine erken ve etkili imkânlar veren orantılı süreler öngörür.

5. Komitenin görüşünün yazılı usulle alınması durumunda, görüşün bildirilmesi için belirlenen süre içinde komite başkanının karar vermesi veya komite üyelerinin salt çoğunluğunun talep etmesi halinde söz konusu usul herhangi bir sonuca varılmadan sonlandırılır.
6. IPA III komitesinin, AYB ile ilgili sorulara ilişkin işlemlerinde AYB'den bir gözlemci yer alır.
7. IPA III komitesi Komisyona yardımcı olur ve (AT) 1085/2006 ve (AB) 231/2014 sayılı Tüzükler kapsamındaki hukuki tasarruflar ve taahhütler ile (AT) 389/2006 sayılı Tüzük'nün 3. maddesinin uygulanması için de yetkilidir.
8. IPA III komitesi, 5(3) maddesinde atıfta bulunulduğu üzere Erasmus+ katkısı için yetkili değildir.

Madde 18

Bilgi, iletişim ve görünürlük

1. IPA III kapsamında Birlik fonu alanlar, özellikle eylemler ve bunların sonuçlarını tanıtırken ve raporlarken, bu Tüzük kapsamında desteklenen eylemlere ilişkin iletişim materyallerinde, Birlik'ten alınan desteği ve bunun insanlara sağladığı faydaları vurgulayarak ve medya ve kamuoyu da dâhil olmak üzere birden fazla hedef kitleye tutarlı, etkili ve orantılı hedeflenen bilgileri stratejik bir şekilde sağlayarak Birlik fonunun kaynağını kabul eder ve görünürlüğünü sağlar.

IPA III kapsamında Birlik fonu alanlarla akdedilen anlaşmalar, bu bakımdan yükümlülükler içerir.

I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerle akdedilen anlaşmalar, görünürlük ve iletişim faaliyetlerinde izlenecek ilkeleri; bu faaliyetlerin amaçlarını ve IPA III kapsamındaki program ve eylemlere ilişkin bilgilerin aktif olarak kamuoyuna açıklanması yönünde net bir yükümlülüğü içerir.

I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler arasındaki sınır ötesi işbirliği programlarına yönelik iletişim faaliyetlerinin sonuçlarını iyileştirmek amacıyla özel ortak iletişim faaliyetleri planlanır.

IPA III kapsamındaki eylemler, Birlik tarafından finanse edilen dış eylemlerdeki ve diğer ilgili kılavuzlardaki iletişim ve görünürlük gerekliliklerine uygun olarak yürütülür.

2. Komisyon, Birlik mali yardımının görünürlüğünü sağlamak üzere, özellikle yerel ve bölgesel düzeyde, IPA III ve eylemleri ve sonuçları ile ilgili bilgi ve iletişim eylemlerini yürütür. IPA III kapsamında tahsis edilen mali kaynaklar, ayrıca, Birlik'in siyasi önceliklerinin kurumsal iletişimine ve raporlanmasına da, söz konusu öncelikler 3. maddede belirtilen hedeflerle doğrudan ilişkili olduğu sürece, katkıda bulunur.

3. IPA III, Birlik eylemlerinin yarattığı katma değerin ve Birlik eylemleri ile elde edilen sonuçların yanı sıra Birlik'in değerlerinin iletilmesi amacıyla, dezenformasyonla mücadele de dâhil olmak üzere stratejik iletişimi ve kamu diplomasisini destekler.
4. Komisyon, Mali Tüzük'ün 38. maddesi uyarınca bu Tüzük kapsamında finanse edilen tüm eylemlere ilişkin ilgili bilgileri, kapsamlı tek bir internet sitesi aracılığıyla uygun şekilde kamuoyuna açıklar.
5. Güvenlik sorunları veya siyasi hassasiyetler nedeniyle, bazı ülkelerde veya bölgelerde ya da bazı dönemlerde iletişim ve görünürlük faaliyetlerinin sınırlandırılmasının daha uygun veya gerekli görüldüğü durumlarda, hedef kitle ve belirli bir eylemi teşvik etmek için kullanılacak görünürlük araçları, ürünleri ve kanalları, Birlik ile istişare ve mutabakat halinde, durum özelinde belirlenir. Bu tür istisnalar usulüne uygun olarak gerekçelendirilir ve kapsamı duruma özgü olarak belirlenir ve sınırlandırılır. Ani bir krize yanıt olarak hızlı müdahalenin gerekli olduğu durumlarda, eksiksiz bir iletişim ve görünürlük planının hemen oluşturulması gerekmez. Ancak, bu gibi durumlarda, Birlik'in desteği baştan uygun şekilde belirtilir.

Madde 19

Geçici hükümler

1. Bu Tüzük, kapatılana kadar bu eylemlere uygulanmaya devam edecek olan (AT) 1085/2006 veya (AB) 231/2014 sayılı Tüzükler kapsamındaki eylemlerin devam ettirilmesini veya değiştirilmesini etkilemez. Bu eylemler için (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün II. Başlığının III. Bölümü, 28(1) ve (3) maddesi hariç olmak üzere geçerlidir; bu madde yerine (AB) 236/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'nün²⁷ 8(4), 10(1) ve 10(3) maddeleri geçerlidir.
2. IPA III mali paketi, IPA II ve IPA III kapsamında kabul edilen tedbirler arasında geçişin sağlanması amacıyla katılım öncesi yardım için bir sonraki programın hazırlanmasıyla ilgili her türlü faaliyetin yanı sıra gerekli teknik ve idari yardım harcamalarını da kapsayabilir.
3. Gerektiğinde, 31 Aralık 2027 tarihine kadar tamamlanmayan eylemlerin yönetiminin sağlanabilmesi amacıyla 4(2) maddesinde öngörülen masrafları karşılayacak şekilde 2027 sonrası Birlik bütçesine ödenek girilebilir.

Madde 20

Yürürlük

Bu Tüzük, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

1 Ocak 2021 tarihinden itibaren uygulanır.

Bu Tüzük bütün unsurlarıyla bağlayıcıdır ve tüm Üye Devletlerde doğrudan uygulanır. Strazburg'da, 15 Eylül 2021 tarihinde düzenlenmiştir.

Avrupa Parlamentosu adına

D. M. SASSOLI

Konsey adına

A. LOGAR

²⁷ Dış eylemin finansmanı için Birlik araçlarının uygulanmasına yönelik ortak kuralları ve usulleri belirleyen 11 Mart 2014 tarihli ve (AB) 236/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (RG L 77 15.3.2014, s. 95).

*Başkan**Başkan**EK I*

Arnavutluk Cumhuriyeti
Bosna Hersek
İzlanda
Kosova *
Karadağ
Kuzey Makedonya Cumhuriyeti
Sırbistan Cumhuriyeti
Türkiye Cumhuriyeti

* Bu ifade, statüye ilişkin tutumlara hâlel getirmez ve BMGK'nin 1244/1999 sayılı Kararı ve Uluslararası Adalet Divanının Kosova'nın Bağımsızlık Deklarasyonu Hakkındaki Görüşü ile uyumludur.

*EK II***MALİ YARDIM İÇİN TEMATİK ÖNCELİKLER**

Yardım gerektiğinde, aşağıdaki tematik önceliklere yönelik olabilir:

- (a) Hukukun üstünlüğünü güvence altına almak için gerekli olan kurumların düzgün işleyişini erken bir aşamadan itibaren sağlamak ve teşvik etmek ve demokratik kurumları daha da güçlendirmek. Bu alandaki müdahaleler şunları hedefler: şeffaf ve liyakate dayalı işe alım, değerlendirme ve terfi sistemleri ve görevi kötüye kullanma durumlarında etkili disiplin usulleri gibi araçlar dâhil olmak üzere bağımsız, hesap verebilir, tarafsız, profesyonel, siyasetten arındırılmış ve etkin yargı sistemlerinin kurulması ve adli işbirliğinin geliştirilmesi; adalete erişimin sağlanması; polis işbirliğinin ve bilgi alışverişinin geliştirilmesi; organize suçların, insan ile küçük ve hafif silah kaçakçılığının, göçmen kaçakçılığının, uyuşturucu madde kaçakçılığının, kara para aklama/terörizmin finansmanının ve yolsuzluğun önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesi için etkili araçların geliştirilmesi; terörle mücadele ve radikalleşmenin önlenmesi konularında Birlik ile işbirliğinin desteklenmesi ve lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks bireylerin haklarının yanı sıra ayrımcılık yapmama ve toplumsal cinsiyet eşitliği dâhil olmak üzere insan hakları, çocuk hakları, ulusal azınlıklar ve Roman vatandaşlar dâhil olmak üzere azınlıklara mensup kişilerin haklarının ve ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü ile verilerin korunması dâhil olmak üzere temel özgürlüklerin desteklenmesi ve korunması.
- (b) Bölgesel ve uluslararası düzeyde göç sorunlarının ele alınmasına yönelik kapasiteyi güçlendirmek. Bu alandaki müdahaleler şunları hedefler: ilgili bilgilerin paylaşılması, sınır ve göç yönetimi kapasitelerinin daha fazla güçlendirilmesi, uluslararası korumaya erişimin sağlanması, sınır kontrolünün ve düzensiz göçle mücadele çabalarının güçlendirilmesi ve zorla yerinden olmanın ele alınması.
- (c) Birlik'e üyelik kriterlerini yerine getirmek için gereken reformlar hakkında kamuyu bilgilendirmek de dâhil olmak üzere stratejik iletişim kapasitelerini artırmak. Bu alandaki çabalar, bağımsız ve çoğulcu medya ve medya okuryazarlığının daha da geliştirilmesini desteklemeyi amaçlar ve diğerlerinin yanı sıra, siber güvenlik alanında kapasite geliştirme ve dezenformasyona ve diğer hibrit tehdit biçimlerine karşı devletin ve toplumun direncini artırmanın bir aracı olarak hizmet eder.
- (d) İyi yönetişimi geliştirmek ve kamu yönetiminde kamu yönetimi ilkeleri doğrultusunda reform yapmak. Müdahaleler şunları hedefler: kamu alımları alanı da dâhil olmak üzere kamu yönetimi reform çerçevelerinin güçlendirilmesi, stratejik planlamanın iyileştirilmesi ve kapsayıcı ve belgeye dayalı politika ve mevzuat geliştirilmesi; liyakat ilkeleri yerleştirilerek kamu hizmetinin profesyonelleşmesinin ve siyasetten arınmasının artırılması; şeffaflık ve hesap verebilirliğin teşvik edilmesi; yeterli idari usuller ve vatandaş merkezli e-Devlet kullanımı dâhil olmak üzere hizmetlerin kalitesinin ve sunumunun iyileştirilmesi; kamu mali yönetiminin güçlendirilmesi ve kaliteli istatistiklerin üretiminin iyileştirilmesi.
- (e) Mali ve ekonomik yönetişimi güçlendirmek. Müdahaleler şunları hedefler: ekonomik reform programlarının uygulanmasının ve uluslararası finans kuruluşlarıyla ekonomi politikasının temel ilkeleri hakkında sistematik işbirliğinin desteklenmesi ve ekonomi kurumlarının güçlendirilmesi, makroekonomik istikrarı ve sosyal uyumu güçlendirmeye yönelik kapasitenin artırılması; sürdürülebilir kalkınmanın ve Birlik içindeki rekabetçi

baskılarla ve piyasa güçleriyle başa çıkma kapasitesine sahip bir piyasa ekonomisi olmaya yönelik ilerlemenin desteklenmesi ve Ortak Bölgesel Pazara doğru ilerlenmesi.

- (f) İyi komşuluk ilişkilerinin, bölgesel istikrarın ve karşılıklı işbirliğinin tüm yönlerini güçlendirmek.
- (g) Birlik ve ortaklarının, erken uyarı ve çatışmaya duyarlı risk analizi vasıtası da dâhil olmak üzere, çatışmayı önleme, barışı inşa etme ve kriz öncesi ve sonrası ihtiyaçları karşılama kapasitelerini güçlendirmek; insandan insana ağ oluşturulmasını, uzlaşmayı, barış inşasını ve güven artırıcı tedbirleri, uzlaşmayı teşvik eden girişimleri, geçiş dönemi adaletini, hakikat arayışını, tazminatları ve tekrarlanmama garantilerini (RECOM gibi) desteklemek ve (AB) 2021/947 sayılı Tüzük'ün 9. maddesi uyarınca güvenlik ve kalkınma (CBSD) eylemlerine destek olmak amacıyla kapasite geliştirilmesini desteklemek.
- (h) Meslek birlikleri de dâhil olmak üzere, I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerdeki sivil toplum kuruluşlarının ve sosyal ortakların kuruluşlarının kapasitelerini, bağımsızlığını ve çoğulluğunu güçlendirmek ve kamu ve özel aktörlerle etkili bir diyaloga girmelerini sağlayarak Birlik temelli kuruluşlar ile I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkeler arasında her düzeyde ağ oluşturulmasını teşvik etmek,
- (i) Kamu alımları ve Devlet yardımına ilişkin kurallar da dâhil olmak üzere, yararlanıcıların kural, standart, politika ve uygulamalarının Birlik ile uyumlu hale getirilmesini teşvik etmek.
- (j) Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesini teşvik etmek. Bu alandaki müdahaleler şunları hedefler: kadınların ve kız çocuklarının haklarını kullanmaları için daha elverişli bir ortamın oluşturulması ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin her türünün sona ermesi; cinsel sağlık ve haklar ile üreme sağlığı ve hakları; ekonomik ve sosyal haklar ile kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi; eşit katılım ve liderlik; kadın, barış ve güvenlik ve yeşil ve dijital dönüşümlerin, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyle desteklenmesi dâhil olmak üzere, toplumsal cinsiyet boyutu gibi stratejik politika alanlarında gerçek ve somut gelişmelerin sağlanması.
- (k) Eğitime, öğretime ve hayat boyu öğrenmeye erişimi ve bunların kalitesini her düzeyde güçlendirmek ve kültür sektörüne, yaratıcı sektörlerle ve spora destek sağlamak. Bu alandaki müdahaleler şunları hedefler: kaliteli erken çocukluk eğitimi ve bakımı ile ilk ve orta öğretime eşit erişimin desteklenmesi; temel becerilerin oluşturulmasının iyileştirilmesi; eğitim erişim seviyesinin artırılması; beyin göçü ile mücadele; erken okul terkinin azaltılması; öğretmenlerin eğitiminin güçlendirilmesi; çocukların ve gençlerin güçlendirilmesi ve potansiyellerine tam olarak ulaşmalarının sağlanması; engelliler de dâhil olmak üzere iş gücü piyasasına geçişi kolaylaştırmak amacıyla mesleki eğitim ve öğretim sistemlerinin geliştirilmesi ve iş temelli öğrenme sistemlerinin teşvik edilmesi; yükseköğrenim ve araştırmanın kalitesinin ve bağıntılılığının iyileştirilmesi; mezunlarla ilgili faaliyetlerin desteklenmesi ve özellikle bölgesel farklılıkları azaltmak ve ayrıştırılmamış kapsayıcı eğitimi teşvik etmek amacıyla ve erişilebilir dijital teknolojilerin kullanılması yoluyla, hayat boyu öğrenmeye erişimin geliştirilmesi ve eğitim ile erişilebilir eğitim altyapısına yatırımın desteklenmesi.
- (l) Kaliteli istihdamı ve iş gücü piyasasına erişimi teşvik etmek. Bu alandaki müdahaleler, başta gençlerin (özellikle istihdam, eğitim veya öğretimde olmayanlar), kadınların, uzun süreli işsizlerin ve yeterince temsil edilmeyen tüm grupların sürdürülebilir iş gücü

piyasasına entegrasyonlarını desteklemek suretiyle yüksek işsizlik ve hareketsizlikle mücadele etmeyi hedefler. Tedbirler, kaliteli istihdam yaratılmasını teşvik eder ve Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nda tanımlanan temel ilke ve haklar doğrultusunda tüm bölge genelinde çalışma kurallarının ve standartlarının etkili bir şekilde uygulanmasını destekler. Diğer kilit müdahale alanları, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve gençliğin desteklenmesi ile istihdam edilebilirliğin ve üretkenliğin, çalışanların ve işletmelerin değişime adaptasyonunun, sürdürülebilir bir sosyal diyalog tesis edilmesinin ve kamu istihdam hizmetleri ve iş müfettişlikleri gibi iş gücü piyasası kurumlarının modernizasyonu ve güçlendirilmesinin teşvik edilmesidir.

- (m) Sosyal korumayı ve içermeyi teşvik etmek ve yoksullukla mücadele etmek. Bu alandaki müdahaleler, bir kişinin yaşamının tüm aşamalarında etkili, verimli ve yeterli korumanın sağlanması için sosyal koruma sistemlerinin modernize edilmesini, kurumsal bakımdan aile ve toplum temelli bakıma geçişin teşvik edilmesini, sosyal içermenin güçlendirilmesini, eşit fırsatların desteklenmesini ve eşitsizlikler ile yoksulluğun ele alınmasını hedefler. Bu alandaki müdahaleler ayrıca şu alanlara da odaklanır: Roman vatandaşlar gibi marjinalleştirilmiş toplulukların entegrasyonu; cinsiyet, ırk, renk, etnik veya sosyal köken, genetik özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya başka herhangi bir görüş, ulusal bir azınlığa üyelik, mülkiyet, doğum, engellilik, yaş veya cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkla mücadele edilmesi ve sosyal koruma sistemlerinin modernizasyonu yoluyla da olmak üzere, erken çocukluk eğitimi ve bakımı, barınma, sağlık hizmetleri ve temel sosyal hizmetler ile uzun süreli bakım gibi uygun fiyatlı, sürdürülebilir ve yüksek kaliteli hizmetlere erişimin artırılması.
- (n) Avrupa katma değeri yüksek projelere yatırım yaparak akıllı, sürdürülebilir, kapsayıcı ve güvenli ulaşımı teşvik etmek, ana ağ altyapılarındaki darboğazları gidermek ve enerji güvenliği ve çeşitliliğini artırmak. Yatırımlar, Taşımacılık Topluluğu Antlaşması ile teşvik edilen reformlarla sinerji içinde, Birlik ile TEN-T bağlantılarına, sınır ötesi bağlantılara, istihdam yaratmaya, sürdürülebilir hareketliliğe katkısına, azaltılmış emisyonlara, çevresel etkiye ve güvenli hareketliliğe uygunluklarına göre önceliklendirilmelidir. Enerji alanındaki müdahaleler, tedarikçi ülkelerin ve rotaların çeşitlendirilmesinin yanı sıra enerji verimliliğinin ve sürdürülebilir üretimin artırılmasını hedefler.
- (o) Büyüme, istihdam yaratma ve uyumun temel itici gücü olmaları bakımından, KOBİ'ler başta olmak üzere, özel sektör ortamını ve işletmelerin rekabetçiliğini, akıllı uzmanlaşmayı da içerecek şekilde, iyileştirmek. İş ortamını iyileştiren sürdürülebilir projelere öncelik verilir.
- (p) Dijital teknolojilere ve hizmetlere erişimi iyileştirmek ve dijital bağlantı, dijital güven ve güvenlik, dijital beceriler ve girişimcilğe, araştırma ve yenilik sistemlerinde kapasite geliştirmeye, hareketliliğe, araştırma altyapısına ve kolaylaştırıcı ortama yatırım yaparak ve ağ oluşturulmasını ve işbirliğini teşvik ederek araştırma, teknolojik gelişme ve yeniliği güçlendirmek.
- (q) Canlı kırsal topluluklarda ve kırsalda gıda ve su temininin güvencesi ve güvenliği ile çeşitlendirilmiş ve uygulanabilir tarım sistemlerinin muhafaza edilmesine katkıda bulunmak.
- (r) Çevreyi korumak ve çevre kalitesini iyileştirmek; çevresel bozulmayı ele almak ve biyoçeşitlilik kaybını durdurmak; karasal ve deniz ekosistemleri ile yenilenebilir doğal kaynakların korunmasını ve sürdürülebilir yönetimini teşvik etmek; hava kalitesi, su ve

atık yönetimi ile sürdürülebilir kimyasal yönetimine yatırım yapmak; kaynak verimliliğini, sürdürülebilir tüketimi ve üretimi teşvik etmek ve yeşil ve döngüsel ekonomilere geçişi desteklemek; sera gazı emisyonlarının azaltılmasına katkıda bulunmak; iklim değişikliğine karşı direnci artırmak ve iklim eylemi yönetişimini ve bilgi ve enerji verimliliğini iyileştirmek. IPA III, kaynak etkin, güvenli ve sürdürülebilir düşük karbon ekonomisine geçişi desteklemeye ve afet önleme, hazırlıklılık ve afete müdahalenin yanı sıra afet direncini güçlendirmeye yönelik politikaları teşvik eder.

- (s) Sağlık, tarım ve gıda güvenliği alanlarında nükleer enerjinin barışçıl kullanımında I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerle işbirliği yapmak; herhangi bir radyolojik kazaya maruz kalan yerel nüfus üzerindeki sonuçları ele alan ve yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan eylemleri desteklemenin yanı sıra en yüksek uluslararası standartlara tam uygunluğu sağlamak ve nükleer enerji ile ilgili alanlarda bilgi yönetimi, eğitim ve öğretimi teşvik etmek. Gerektiğinde bu faaliyetler, Avrupa Nükleer Güvenlik Aracı'nın faaliyetleriyle ve (AB) 2021/947 sayılı Tüzük ile uyumludur.
- (t) Kırsal alanlar ve kıyı bölgelerinde dengeli bölgesel kalkınma bakımından ekonomik, sosyal ve çevresel hedefleri takip ederken tarım-gıda ve balıkçılık sektörlerinin rekabet baskısı ve piyasa güçleriyle başa edebilme ve Birlik kural ve standartlarına kademeli olarak uyum sağlama kabiliyetlerini artırmak.

*EK III***I. EKTE YER ALAN YARARLANICI ÜLKELER ARASINDA SINIR ÖTESİ İŞBİRLİĞİNE YÖNELİK YARDIM İÇİN TEMATİK ÖNCELİKLER**

İyi komşuluk ilişkilerinin teşvik edilmesi, Birlik entegrasyonunun geliştirilmesi ve sosyo-ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi amacıyla, sınır ötesi işbirliğine yönelik yardım, gerektiğinde, aşağıdaki tematik öncelikleri ele alabilir:

- (a) diğerlerinin yanı sıra, belirtilenler aracılığıyla sınırlar arasında istihdam, iş gücü hareketliliği ile ve sosyal ve kültürel kapsamanın teşvik edilmesi: sınır ötesi hareketlilik dahil olmak üzere, sınır ötesi iş piyasalarının entegrasyonu; ortak yerel istihdam girişimleri; bilgi ve danışmanlık hizmetleri ile ortak eğitim; toplumsal cinsiyet eşitliği; eşit fırsatlar; göçmen topluluklarının ve kırılgan grupların entegrasyonu; kamu istihdam hizmetlerine yatırım ve halk sağlığı ve sosyal hizmetlere yatırımın desteklenmesi,
- (b) diğerlerinin yanı sıra, belirtilenler aracılığıyla çevrenin korunması ve iklim değişikliğine uyum ile iklim değişikliğinin azaltımının teşvik edilmesi ve risk önleme ve yönetimi: çevrenin korunması için ortak eylemler; doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının, koordineli deniz saha planlamasının, kaynak verimliliğin ve döngüsel ekonominin, yenilenebilir enerji kaynaklarının ve güvenli ve sürdürülebilir düşük karbonlu, yeşil ekonomiye geçişin teşvik edilmesi; Avrupa çevre standartları ile uyumun iyileştirilmesi dâhil olmak üzere hava ve su kalitesi ile atık ve su yönetiminin iyileştirilmesi; belirli riskleri ele almak için yatırımın teşvik edilmesi; afet direncinin ve afet önleme, hazırlıklılık ve afete müdahalenin sağlanması ve sınır aşan nehirlerin uluslararası koordinasyonunun teşvik edilmesi ve güçlendirilmesi,
- (c) diğerlerinin yanı sıra, ulaşım, dijital ağlara ve hizmetlere erişimin iyileştirilmesi ve sınır ötesi su, atık ve enerji sistemleri ve tesislerine yatırım yapılması yoluyla izolasyonu azaltarak sürdürülebilir ulaşımın teşvik edilmesi ve kamu altyapılarının iyileştirilmesi,
- (d) diğerlerinin yanı sıra, dijital bağlantının kullanımı ve e-Devlet hizmetlerinin, dijital güven ve güvenliğin, dijital becerilerin ve girişimciliğin geliştirilmesi yoluyla dijital ekonominin ve toplumun iyileştirilmesi,
- (e) turizmin, özellikle sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesi ve kültür mirası ile doğal mirasın korunması ve iyileştirilmesi,
- (f) ortak eğitimin, mesleki eğitimin, eğitim programlarının ve ortak gençlik eylemlerini destekleyen altyapıların geliştirilmesi ve uygulanması yoluyla gençliğe, spora, eğitime ve becerilere yatırım yapılması,
- (g) yerel ve bölgesel yönetişimin teşvik edilmesi ve yerel ve bölgesel makamların planlama ve idari kapasitesinin artırılması,
- (h) uzlaşmayı ve geçiş dönemi adaletini (RECOM gibi) geliştirmek için sınır ötesi girişimlerin teşvik edilmesi,

- (i) diğerlerinin yanı sıra, özellikle KOBİ'lerle ilgili olarak, girişimciliğin teşvik edilmesi ve desteklenmesi ve Ortak Bölgesel Pazara katkıda bulunulması aracılığıyla sınır ötesi yerel pazarların ve uluslararasılaşmanın geliştirilmesi yoluyla rekabet gücünün, iş ortamının ve KOBİ'lerin, ticaretin ve yatırımın geliştirilmesi,
 - (j) diğerlerinin yanı sıra, hareketliliği teşvik edilmesi ve insan kaynakları ve tesislerin araştırma ve teknoloji geliştirme amacıyla paylaşılması yoluyla araştırma, teknolojik gelişme, yenilik ve dijital teknolojilerin güçlendirilmesi.
-

EK IV

TEMEL PERFORMANS GÖSTERGELERİ LİSTESİ

Aşağıda verilen temel performans göstergeleri, ilerlemenin ve gerektiğinde I. Ekte yer alan yararlanıcı ülkelerin hazır bulunuşluklarının ve IPA III'ün belirli hedeflerine ulaşılmasında Birlik katkısının ölçülmesine yardımcı olmak amacıyla kullanılır:

1. Siyasi kriterlere ilişkin bileşik gösterge²⁸ (kaynak: Avrupa Komisyonu).
2. AB'ye yönelik tutum: AB'ye yönelik olarak genelde olumlu tutuma sahip nüfus yüzdesi (kaynak: Avrupa Komisyonu/AB Delegasyonları).
3. Birlik müktesebatına uyuma ilişkin bileşik gösterge (kaynak: Avrupa Komisyonu).
4. Ekonomik kriterlere ilişkin bileşik gösterge (kaynak: Avrupa Komisyonu).
5. GSYH'nin % 'si olarak sosyal korumaya yapılan harcamalar (kaynak: Eurostat) ve 20 ile 64 yaş arası kişilerin İstihdam Oranı ve zaman içinde bir yararlanıcının Gini katsayısındaki değişiklikler (kaynak: Eurostat).
6. Dijital beceriler (kaynak: Eurostat).
7. “İş yapma kolaylığı” (kaynak: Dünya Bankası).
8. Birincil enerji ve GSYH bakımından ölçülen enerji yoğunluğu (kaynak: Eurostat). Yenilenebilir enerjinin brüt nihai enerji tüketimi içindeki % payı (kaynak: Eurostat).
9. IPA III desteği ile önlenen Sera Gazı (GHG) emisyonları (ton CO₂-eşd.) (kaynak: Avrupa Komisyonu). AB günlük sınır değeriyle karşılaştırıldığında PM 10 konsantrasyonları (50 µg/m³); (Kaynak: Avrupa Çevre Ajansı).
10. a) koruma, b) IPA III desteği ile sürdürülebilir yönetim kapsamındaki deniz, kara ve tatlı su ekosistemleri alanları.
11. Tesis edilen, resmileştirilen ve uygulanan sınır ötesi ortaklıkların sayısı, bölge içi ticaretin GSYH'ye oranı (Veri kaynağı: Ulusal istatistikler, Bölgesel İşbirliği Konseyi), sınırı geçen kişi sayısı/gün ve her gün sınırı geçen, eşya taşıyan araç sayısı gibi iyi komşuluk ilişkileri²⁹ (Kaynak: Ulaştırma Komitesi).

Göstergeler, ilgili ve mümkün olduğu durumlarda ve verilerin mevcut olması halinde cinsiyete ve yaşa göre ayrıştırılacaktır.

²⁸ Gösterge 5 unsur içerir:

- Yargının işleyişi
- Yolsuzlukla mücadele
- Organize suçla mücadele
- İfade özgürlüğü (temel hakların bir unsurudur)
- Kamu yönetimi reformu.

²⁹ Eşya taşıyan araç sayısına ilişkin veriler yalnızca 2023 sonrası için mümkün olacaktır.